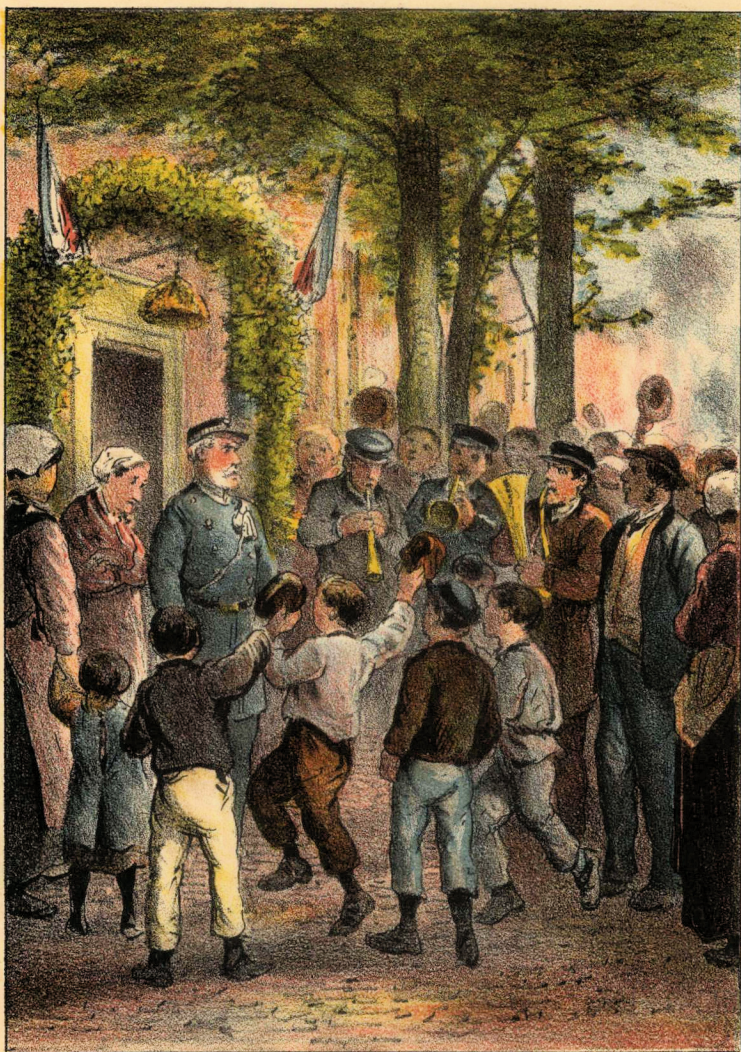

Lith. Emrik & Binjer, Haarlem.

HEUSDEN, L. J. VEERMAN.

Lith. Emrik & Binger. Haarlem.

EERSTE HOOFDSTUK,

waarin ik het eerst met den meester en later met den veldwachter te kwaad krijg. Hoe wij in den kastanjeboom belegerd worden, en ik mijn schoenen kwijt raak.

„Jaap, ga je mee?”

„Waar naar toe?”

„Naar den Achterweg....”

„Stilte daar, op de tweede bank!”

Een tijdje was alles stil en hoorde men in de nabijheid der tweede bank van de hoogste klasse geen ander geluid dan 't krassen der griffels op de leien. Maar spoedig begon het weer.

„Jaap!”

„Nou, wat is er?”

„Je gaat immers mee?”

„Wat doen?”

„Wel, we gaan....”

„Stilte daarginds! Wat is dat toch voor een gefluister op de tweede bank?”

Twee hoofden bukten zich diep over de leien en twee paar oogen keken naar niets anders dan naar de cijfers, welke de griffels met verbazenden ijver neerschreven. Maar straks gluurden diezelfde oogen weer schuin naar boven.

„Waar wou je naar toe, Bert?”

„Jacob, kom eens hier.”

Meester scheen wel oogen aan alle kanten van zijn hoofd te hebben en zijn ooren hoorden zóó scherp, dat wij jongens er ons over verbaasden.

Ik stond op uit mijn bank, een lange onderwetsche schoolbank, waar we met ons zessen aan zaten, en stapte naar den onderwijzer toe. Dat dit met flinken, vluggen stap geschiedde, kan ik juist niet zeggen. Maar 't liep nog al goed af. Meester gaf me de keus tusschen weer naar mijn plaats gaan en daar zwijgend mijn werk af te maken, of in de andere klasse vlak bij meester te komen zitten, waar zwijgen en werken dan zeker ook 't consigne wezen zou. Ik koos natuurlijk 't eerste en weldra zat ik weer op mijn plaats. Thans was 't geraden mijn mond te houden, dat wist ik; en nu ik meester eenmaal beloofd had te zwijgen, dacht ik er ook niet aan die belofte te verbreken.

Ik was een jongen, waar men *op aan* kon. Dat wist meester en dat wisten mijn ouders ook. Ik was dikwijls ondeugend genoeg, vrees ik; en uit dit verhaal — waarin niemand minder dan een veldwachter de hoofdrol speelt — zal dat wel blijken; maar een gluiperd of leugenaar was ik niet. Als ik vader eenmaal beloofd had iets niet of niet weer te doen, dan deed ik 't ook niet. Daar was vader dan gerust op en dat mocht hij werkelijk wezen. Zoo ook in school: ik had meester gezegd, dat ik zwijgen zou — en ik zweeg nu ook, hoewel Bert, die natuurlijk door mijn belofte niet gebonden was, af en toe nog pogingen deed om mijn aandacht te trekken.

Ondertusschen wist ik nog altijd niet, waar hij heen wilde. Dat zijn gefluister op een of ander plan na schooltijd doelde, begreep ik wel; en ik verlangde naar 't klokje van vieren, dat de schooldeur voor ons openen zou.

En eindelijk sloeg dat uur. Meester deed zijn boek dicht, wij borgen ons huishoudentje in de lade der bank en een oogenblik later stonden we al onder den blauwen hemel en joelden en krioelden dooreen.

„Nou Bert, wat had je nou?”

„We gaan straks met z'n allen kastanjes knuppelen; ga je mee?”

„Zeker, wat graag. Gaat Jaap van den schipper ook mee?”

Jacob, de zoon van den eenigen schipper, welke ons dorp bezat, was mijn naamgenoot en boezemvriend. Als hij niet meedeed, dan was voor mij het spel niet compleet. Gelukkig kreeg ik een bevestigend antwoord en dadelijk daarop voegde mijn vriend zich met talrijke andere jongens bij ons, om het plan nader te bespreken.

Sommige wilden dadelijk gaan, maar dit denkbeeld werd door de meerderheid verworpen.

„We moeten voorzichtig zijn,” zei Jacob van den schipper. „Als Kees ons plan in de gaten krijgt, is 't mis.”

Kees was de veldwachter van het dorp. Ja, de man had natuurlijk nog wel een anderen naam en als men ons er naar gevraagd had, dan zouden we dien ook wel hebben kunnen noemen; maar we hadden ons toch zeker even moeten bedenken.

't Zou ook zoo vreemd zijn, onzen ouden veldwachter anders dan bij zijn voornaam te noemen. Dat deed bijna niemand; alleen de burgemeester, geloof ik, en zulk een deftig man mocht zoo iets dan ook wel doen. Maar alle andere menschen van het dorp, jong en oud, noemden den veldwachter kortaf Kees; en als er van Kees gesproken werd, dan wist iedereen, welke Kees bedoeld werd.

„Met Kees moeten we voorzichtig zijn,” waarschuwde Jacob van den schipper.

„Laten we eerst een boterham gaan eten,” stelde ik voor.

„Ei zoo, Jaapje van den bakker heeft al weer honger,” spotte er een.

Omdat ik er nogal dik en welvarend uitzag, ging onder mijn schoolkameraden het praatje, dat ik bijzonder veel eten kon; en daar plaagden zij me nog al eens mee. Waarheid

was, dat ik de maaltijden in het ouderlijk huis alle eer aan deed. Nu, mijn vader was bakker en dus kwam het er zeker op een boterham niet aan. Dat mijn makkers dus zoo geheel ongelijk hadden, wil ik niet beweren; maar ik kon niet best velen, dat ik daarmee geplaagd werd en dus maakte ik mij al gereed om kwaad te worden. Zoo ver behoefde het ditmaal echter niet te komen, want Jacob van den schipper en ook Bert, de zoon van den hoofdonderwijzer, keurden mijn voorstel goed.

„Laten we nu naar huis gaan en over een uur bijeenkomen,” stelde mijn naamenoot voor.

„Aan den Achterweg,” voegde Bert van den meester er bij. 't Voorstel werd aangenomen en voor een korten tijd scheidden wij. Elk ging naar zijn eigen huis, om de sneden brood te verorberen, welke alle uit de bakkerij van mijn vader afkomstig waren.

't Was een klein dorp, waar wij woonden. In Amsterdam zijn straten, waarin meer menschen huizen, namelijk in één straat, dan in ons geheele dorp. Wij kenden er iedereen en alle menschen kenden ons. Als ik langs de straat ging, groette ik alle menschen en allen groetten terug; want dat was bij ons zoo de gewoonte. En de vrouwen, die altijd wat meer te praten hebben dan mannen, zeiden dan soms: „Die Jacob van den bakker is toch een stevige jongen.”

Onze veldwachter, Kees, keek mij altijd streng en barsch aan, als ik hem voorbijging; en menigmaal klopte dan mijn hart wat sneller, ook al had ik op dat oogenblik niets op mijn kerfstok. Maar dikwijls was dit wel 't geval; want ik was nogal ondeugend, zooals ik reeds gezegd heb.

En het plan om kastanjes te knuppelen was ook niet zoo onschuldig als 't wel leek. De opmerking van Jacob van

den schipper omtrent Kees bewees al, dat wij zelf ons plan niet heel pluis vonden.

Toen ik thuis kwam, was het werk in de bakkerij grootendeels afgelopen. In de huiskamer stonden de boterhammen en de koffie gereed. Ik schikte vlug op mijn plaats en wachtte ongeduldig tot allen gezeten waren. Mijn ongeduld sproot uit twee oorzaken voort; ten eerste had ik honger en ten tweede verlangde ik er naar, gauw weer buiten te komen. Zoodra dan ook de boterhammen, in een behoorlijk aantal, naar binnen gewerkt waren, vroeg en verkreeg ik verlof om heen te gaan. Nu was ik spoedig op straat en op de afgesproken plaats aan den Achterweg, waar ik reeds eenige mijner makkers bijeen vond.

De Achterweg droeg zijn naam met recht, want hij liep vlak achter het dorp om. In de nabijheid bevond zich een stukje weiland, waarop een half dozijn zware kastanjeboomen groeiden. Deze waren het doel van onzen tocht.

Forsche, mooie stammen waren het. Naar alle zijden strekten de zware takken zich uit en het donkere groene loof der breede bladeren vormde een mooie kroon. Tusschen het loof gluurden overal de lichtgroene, stekelige kastanjes door — en daarop hadden wij het gemunt.

Wat we eigenlijk met die kastanjes doen wilden, weet ik niet. Ik geloof niet, dat een van ons dit zou hebben kunnen vertellen. Eetbaar waren ze niet; want het waren wilde of paardenkastanjes. We waren gewoon de donkerbruine kastanjes, die we uit de bolsters haalden, in onze zakken te dragen en op de mouwen van onze buizen te wrijven tot ze glommen als mahoniehout. Maar meer konden wij er toch al niet mee doen.

Tenminste . . . maar laat ik 't verhaal niet vooruitloopen.

Waarom we de kastanjes niet mochten knuppelen, weet ik ook niet recht. Kwaad stak daar al niet veel in, of het

moest wezer, dat we met ons gooien wat veel bladeren van de takken rukten, ja soms zelfs een takje naar beneden kwam. Of dit nu al zoo erg was, daar dachten wij jongens niet aan. 't Mocht niet, dat wisten we secuur; en nu we het toch deden, was voorzichtigheid de boodschap. Doch zoover we zagen was er geen onraad te bespeuren.

Spoedig was het werk in vollen gang. Wie een stuk hout of een steen kon vinden, wierp daarmee in de boomen en trachtte de groene kastanjes te treffen. Gemakkelijk ging dat niet en 't gebeurde meermalen, dat de stok of tak, waarmee gegooïd werd, in den boom bleef hangen. Alleen de steenen kwamen trouw, al of niet van kastanjes vergezeld, op de aarde weer . . . en ook de klompen, waarmee veel jongens gooiden.

Geen beter ding toch om aan de voeten te dragen, dan klompen. Men kan er niet hard mee loopen, meenen de stadsjongens; maar die weten er niets van. Ik heb dikwijls genoeg jongens op klompen zoo hard zien rennen, dat geen jongeheertje met laarzen of schoenen aan ze bijgehouden zou hebben. En als 't anders nog niet hard genoeg gaat . . . wel, dan gaan met een wip de klompen uit en de jongens vliegen op hun kousen nog eens zoo snel. Of de moeders, die de kousen te stoppen krijgen, met die manier nu wel zoo erg ingenomen zijn, valt te betwijfelen.

Klompen zijn, behalve om er op te loopen, nog voor heel wat dingen meer te gebruiken. Bijvoorbeeld, om er mee te vechten; maar ik kan niet zeggen, dat ik het een mooi gezicht vind, wanneer twee jongens met de klomp in de hand tegenover elkaar staan. Doe 't met de handen af, jongens, als 't noodig is dat je elkaar bij de lurven krijgt. Maar... zorg nog liever dat 't *niet* noodig is.

Klompen kunnen ook gebruikt worden om er kastanjes mee uit de boomen te gooien. Wel loopen daarbij de

klompen zelf nog al gevaar van te barsten, maar daar dachten de jongens nu weer niet aan en zij gooiden met hun klompen in de boomen, dat het een aard had.

Ik had geen klompen aan maar schoenen, en Jacob van den schipper eveneens. Of dat nu kwam, omdat wij zowat de „jongeheeren” van het dorp waren, weet ik niet. Op andere dagen droegen wij toch ook wel klompen, vooral bij slecht weer; maar thans hadden wij schoenen aan. We misten daardoor een paar geschikte projectielen, want met onze schoenen te gooien ging eenvoudig niet.

't Was zeker daarom, dat Jacob van den schipper mij een voorstel deed, dat ik onmiddellijk met beide handen aangreep.

„Laten wij samen in een boom klimmen en de kastanjes plukken,” sloeg hij voor.

Hij had het pas gezegd, of ik stond al bij den stam. Deze was echter te dik om hem te beklimmen. Jongens, die wel eens geklommen hebben, weten wel, dat men bij het klimmen den stam moet kunnen omvatten. Gaat dat niet, is de stam te dik, dan is het klimmen ook in den regel zeer moeilijk.

De stammen van onze kastanjeboomen waren dik, maar de takken waren niet hoog boven den grond en als we deze maar eerst bereikt hadden, dan waren alle moeilijkheden overwonnen. En daarvoor kenden we wel een middel.

„Zal ik maar eerst?” vroeg mijn naamgenoot.

Tot eenig antwoord zette ik mij met gebogen rug tegen den stam van den boom. In een wip zat Jacob van den schipper op mijn rug, daarop ging hij rechtop staan, terwijl hij zich aan den boom vasthield. Nu kwam 't zwaarste werk voor mij aan. Langzaam richtte ik mij op en tegelijk verplaatste mijn vriend zijn voeten, zoodat hij spoedig op mijn schouders en ten slotte zelfs op mijn hoofd stond.

Dat was een toer voor me; ik zuchtte er van. Maar toch hield ik hem, want ik was sterk gebouwd. En 't duurde ook zoo heel lang niet, want Jacob van den schipper had nu spoedig den ondersten tak gegrepen en vlug als hij was, zich daarbij opgetrokken. Een oogenblik later zat hij schrijlings op den dikken tak en naar omlaag ziende, riep hij uitnoodigend:

„Nou jij, Jaap!”

Ik wreef eerst de kruin van mijn hoofd eens, en keek naar de schoenzoelen, die vlak boven mij hingen. En toen ik in elke zoel een half dozijn spijkerkoppen zag, wreef ik mijn bol nog harder, want die spijkers hadden me geducht zeer gedaan.

Doch er was geen tijd tot klagen, want weer klonk de stem van boven:

„Kom dan, Jaap!”

Jawel, ik moest ook den boom in; maar hoe? Had Jacob van den schipper 't niet zonder hulp afgekund, dan kon ik dat zeker nog minder; want hij was heel wat vlugger dan ik. Al was ik sterk genoeg, bij klimmen en klauteren zat mijn dikte me nog al eens in den weg. Toch bleef ik nooit achter en ook nu aarzelde ik niet. Doch hulp moest ik hebben.

„Hei, Bert, kom even hier!”

Bert kwam.

„Toe, ga jij eens bek-staan voor me.” vroeg ik.

Bert aarzelde en keek mij aan.

„Als ik je maar houden kan!”

„Och jawel, dat gaat best,” verzekerde ik.

„Nu, vooruit dan maar,” zei Bert en plaatste zich met gekromden rug tegen den boom. Ik sprong er op, maar nauwelijks had ik mijn voeten stevig op zijn rug geplant, of hij begon te schreeuwen en richtte zich zoover op, dat ik naar beneden gleed.

„Wat is er nu?“ vroeg ik knorrig.

„Eerst je schoenen uit,“ kommandeerde hij. „Je zoudt me de ribben stuk trappen.“

't Is waar, ik had ook spijkers in mijn schoenzolen — ik geloof dat alle jongens die hadden, zeker om den schoenlapper wat meer rust te verschaffen — en dus trok ik gewillig mijn schoenen uit en zette ze in het gras.

Nu ging het beter, ten minste in 't begin. Ik stond spoedig weer op Berts rug en toen hij zich steunend en hijgend had opgericht, zette ik ook mijn voeten op zijn schouders. Doch verder kwam ik niet, want zoodra ik voorzichtig mijn eenen voet op zijn hoofd plaatste en mij opgaf om er den anderen voet eveneens op te zetten, begon hij geweldig te schreeuwen en zakte zoo waar heelemaal in een, zoodat ik achterover tuimelde en vrij onzacht op mijn rug in het gras terecht kwam.

Ik was boos, maar Bert ook. Hij zei, dat ik zijn halswervels gebroken had — wij hadden 't op school pas over 't menschelijk geraamte gehad — en weigerde weer voor mij bok te staan.

't Ongeval had de aandacht van andere jongens getrokken en al spoedig boden verschillende liefhebbers zich aan, om mij naar boven te werken. Doch ik vertrouwde hen niet best en sloeg hun aanbod van de hand. Ik keek rond, of ik niet iemand ontdekte, wiens hulp ik zonder vrees voor een tweede tuimeling kon inroepen. Spoedig vond ik, wat ik zocht.

„Gijs!“ riep ik.

Eenigszins afgezonderd van de andere jongens en meer toeschouwer dan medespeler, stond een jongen, wiens plunje duidelijk de armoede zijner ouders verried. Of eigenlijk mag ik van ouders niet spreken, want de moeder van Gijs Balder was reeds jaren dood en de verwaarloosde toestand,

waarin de knaap verkeerde, was zeker grootendeels 't gevolg van dit droevig gemis.

Gijs was tener gebouwd en blijkbaar niet sterk; en toen hij mij naderde, aarzelde ik zelf even, of ik den in letterlijken zin zwaren dienst, dien ik noodig had, wel van hem vergen zou. Waarom ik dan juist hem geroepen had? Omdat ik, evenals al mijn makkers, Gijs kende als een goedhartigen, vriendelijken jongen, altijd gereed om anderen van dienst te zijn. Deze eigenschappen maakten dan ook, dat niemand hem om zijn armoedig uiterlijk minder gaarne in 't gezelschap zag. Trouwens, op een dorp kijkt men zoo nauw niet op 't stuk van kleeding als in een stad.

Alléén zou Gijs me niet kunnen houden, dat zag ik wel. Gelukkig was Bert er ook nog, en al stribbelde deze wat tegen, toch liet hij zich naast Gijs in de vereischte houding tegen den boom plaatsen. Nu had ik twee steunpunten in plaats van één en 't gelukte me thans ook, vooral door de behendige hulp van Gijs, me zoover omhoog te werken, dat ik den ondersten tak beet kon krijgen. Jacob van den schipper, die al dien tijd geduldig op mij had zitten wachten, schikte wat op en spoedig zat ik naast hem. Daarop klauterden wij vlug naar boven.

Handig ging het in de kruin omhoog, tot wij aan de dunneren takken kwamen, waaraan de kastanjes hingen. Eenige konden wij met de hand afplukken en die staken wij in onze zakken; maar spoedig moesten ze er weer uit, want de stekelige vruchten prikten ons door de kleeren heen in de beenen. De meeste kastanjes hingen ook aan te dunne takken, dan dat we daar bij hadden kunnen komen; doch ons geweldig schudden deed er een aantal in 't gras neerploffen. Een luid gejuich steeg onder de jongens op en 't meerendeel staakte het gooien en haastte zich om de ge-

vallen kastanjes op te rapen. Dit vonden wij niet onvoordeelig, want terwijl wij in den boom zaten was 't niet bijzonder aangenaam, de steenen om ons hoofd te hooren gonzen of tegen de takken, waarop wij stonden of waaraan wij ons vasthielden, te hooren aanbonzten. Toch meenden wij te moeten protesteeren tegen wat de jongens nu deden, want wij vreesden, dat er op die wijze niet één enkele kastanje voor ons, die er toch het meeste werk voor deden, zou blijven liggen.

Er ving dus een gesprek aan tusschen ons, die boven in den boom zaten en hen, die beneden in 't gras zaten of stonden; een gesprek, dat gelijk men begrijpen zal nu juist niet *pianissimo* werd gevoerd. Integendeel, wij schreeuwden allen zoo hard als onze longen en stembanden het maar gedoogden en als er slechts een half dozijn jongens tegelijk aan 't woord waren, dan was dat nog niet eens veel.

Doch eensklaps veranderde het tooneel. Midden onder 't geschreeuw en 't rumoer werd er op eens een naam uitgeroepen, een eenvoudige, onschuldige naam, die echter op ons allen een geduchte uitwerking had.

„Kees!” riep er een.

Hoe hard de jongens van ons dorp wel loopen konden in die dagen, toonden zij bij deze gelegenheid; want al was een wedstrijd in 't harddraven uitgeschreven geworden met honderden guldens als prijzen, dan geloof ik toch niet, dat de jongens hun beenen meer gerept zouden hebben dan ze nu deden.

In een oogenblik waren ze allen verdwenen en toen de veldwachter onder den kastanjeboom stond, vertoonden zich voor zijn vergramde blikken wel de duidelijke sporen van 't bedrijf der knapen, maar de daders zelf zag men nog slechts in de verte, vluchtende als hazen voor den jagershond.

Slechts twee jongens waren op de plaats gebleven.... en dat waren Jacob van den schipper en ik.

Waarom waren wij niet mede gevlucht? Daarvoor was een zeer afdoende reden: wij konden niet. Op 'thooren van den kreet „Kees!”, welke de bende uiteen had doen stuiven, waren wij beiden met overhaasting begonnen bij de takken neer te klauteren; maar zóó vlug konden wij dit toch niet doen, of Kees stond reeds onder den boom, eer wij den ondersten tak bereikt hadden. In mijn verbijstering wilde ik nog verder naar beneden klimmen en ik geloof zoo waar, dat ik mij zonder er bij te denken naar beneden had laten glijden, om zoo als het ware in den muil van den leeuw terecht te komen. . . . als Jacob van den schipper mij niet teruggehouden had. Maar deze greep mij bij den kraag van mijn buis en zich naar mij overbuigende, fluisterde hij:

„Pas op! Blijf zitten; hij ziet ons niet!”

De raad was goed en ik volgde hem terstond op. In een gehurkt op een der takken en ons aan den stam vasthoudende, zaten wij doodstil en gluurden naar omlaag, naar onzen geduchten vijand.

Wij zaten tamelijk veilig, want het dichte gebladerte van den kastanjeboom maakte ons van beneden af niet gemakkelijk zichtbaar. Kees vermoedde blijkbaar ook niets van onze aanwezigheid en richtte al zijn aandacht op de vluchtende jongens. Met den stok dreigende riep hij hun met een zware stem een: „k Zal jullie wel krijgen!” achterna.

„Hij merkt ons niet,” fluisterde Jacob van den schipper.

Ik knikte toestemmend, want fluisteren scheen mij te gewaagd.

Daar schoot me op eens een vreeselijke gedachte door het hoofd. Toen ik mij omwendde naar mijn makker, werd mijn plotselinge ontsteltenis zeker op mijn gelaat weerspiegeld, want ook hij keek dadelijk verschrikt en vroeg, bijna te luid:

Loh, Ernst & Binger, Hameln

„Wat is er?”

„Mijn schoenen!” fluisterde ik terug.

Dit was het gevaar, dat ons boven 't hoofd hing! Ontdekt te worden door mijn schoenen, die in 't gras onder den boom stonden en zeker onze aanwezigheid zouden verraden.

Een oogenblik hoopte ik nog, dat Kees de schoenen niet zien zou. Hij stond juist aan de andere zijde van den boom en lette meer op de jongens, dan op 't geen er vlak bij te zien was. Maar toen de laatste jongen in de verte verdween, keerde hij zich om en overzag het slagveld. Want een slagveld leek het wel, zoozeer was de grond bezaaid met kastanjes, bladeren en kleine takken. Driftig sloeg de veldwachter met zijn stok door de bladeren en bukte zich om een paar kastanjes op te rapen. Daarbij deed hij een paar schreden voorwaarts en . . . daar viel zijn oog op mijn ongelukkige schoenen. Met één stap was hij er bij en nam de beide schoenen in de hand. Een tijdlang keek hij er naar, zóó aandachtig, alsof er heel wat bijzonders aan te zien was; en 't waren toch maar een paar doodgewone jongensschoenen. Toen sloeg hij de oogen langzaam in het rond.

Met kloppend hart en starende oogen volgden wij de minste bewegingen van den geduchten veldwachter. Wij hielden onzen adem in en bewogen geen lid van ons lichaam. Zou hij ons ontdekken of niet?

Daar ging het hoofd van Kees een weinig achterover en de oogen wendden zich naar boven. Kees stond nu vlak onder mij en toen hij de oogen opsloeg, moest hij mij wel zien, zoo goed als ik hem. En zoo was het ook. Ik zag zijn oogen zich vestigen op de mijne en toen keken wij elkaar een oogenblik stiltwijgend aan.

Ik heb wel eens gelezen van de manier, waarop slangen kleine vogels als 't ware betooveren, alleen door ze aan te zien. Zoo iets gebeurde thans met mij ook. De strakke

grijze oogen van den ouden veldwachter hielden de mijne zoodanig geboeid, dat het me onmogelijk geweest zou zijn, ze af te wenden. Als 't lang geduurd had, geloof ik, dat ik voorover uit den boom gevallen zou zijn, machteloos gemaakt door die starende oogen.

Maar spoedig verbrak de veldwachter de stilte.

„Kom er uit!” klonk het barsch.

Bevend wilde ik aan dit bevel gevolg geven, toen Jacob van den schipper mij alweer tegenhield.

„Blijf zitten.” fluisterde deze.

Kees ontdekte nu ook mijn vriend en herhaalde dreigend zijn uitnoodiging om naar beneden te komen, — waaraan wij echter niet voldeden.

„We blijven zitten.” fluisterde mijn makker weer en voegde er bij: „Hij kan toch niet bij ons komen.”

Daar was niets tegen te zeggen. Het was zeker niet waarschijnlijk dat Kees, die „al een daagje ouder werd,” in staat zou zijn onze klimpartij, zonder hulp nog wel, na te volgen. Ik bleef dan ook zitten, maar vond het toch een ontzaglijk gevaarlijk stuk, zoo brutaal weg den veldwachter in zijn gezicht te trotseeren. Waar ik den moed vandaan haalde, begreep ik nauwelijks zelf; en ik denk, dat het vooral de drieste kalmte van Jacob van den schipper was, die mij den noodigen moed gaf in deze vreeselijke oogenblikken.

Toen de veldwachter bemerkte, dat wij niet van zins waren naar beneden te klauteren, werd hij woedend. Met de vreeselijkste bedreigingen herhaalde hij zijn bevel en stak den stok omhoog. Maar al sloeg hij in drift tegen den boom, ons kon hij niet raken.

Stil en onbeweeglijk, met bleeke gezichten, bleven wij zitten. Het viel mij in, dat onze toestand veel had van dien van een reiziger, waarvan ik onlangs gelezen had. Deze

was door een paar bloeddorstige wolven aangevallen en had maar juist den tijd gehad, in een boom te klimmen, waar hij verscheidene uren lang door de dieren belegerd was geworden. Wel waren 't geen wolven, die ons bedreigden, maar in onze oogen woog Kees wel tegen een paar dezer monsters op.

Hoe lang we zoo zaten, weet ik niet recht meer; evenmin als wat de veldwachter al zoo zeide. Dat hij ons herkende, leed geen twijfel; want hij noemde onze namen en dreigde ons voor de rechtbank in de naburige stad te zullen brengen.

„En dan zul je gauw achter slot en grendel zitten, jeluischobbejakken!” voegde hij er grimmig bij.

Eindelijk scheen de man er toch genoeg van te hebben. Hij wendde zich ten minste eensklaps om en ging heen. Maar . . . mijn schoenen nam hij mee.

„Hij is weg,” zeide ik met een zucht van verlichting, en maakte mij gereed om naar beneden te klimmen. .

„Wacht nog even,” sprak mijn vriend, voorzichtiger dan ik. „Hij kan wel ergens om een hoekje staan en straks opeens weer voor den dag komen.”

Dit gevaar was niet denkbeeldig; wij wisten bij onderzanding, dat Kees van zulke verrassingen niet afkeerig was. Menigmaal was hij, als wij een of ander kattedwaad uitvoerden, op eens en terwijl wij in 't minst niet aan hem dachten, van achter een boom of den hoek van een huis gesprongen — en dan had deze en gene al een striem met den stevigen rietstok over 't broekje beet, eer hij tijd had beenen te maken.

Wij bleven dus nog zitten en trachtten door de bladeren heen te gluren. Maar op die wijze konden wij niet ver van ons af zien.

„Ik zal eens naar boven klimmen,” zei Jacob van den

schipper, en vlug klauterde hij omhoog, tot in den top van den kastanjeboom. Ik bleef, waar ik was.

Spoediger dan ik gedacht had, was mijn vriend weer bij me en wat hij mede te deelen had, was allesbehalve geruststellend.

„Hij zit daarginds op den hoek in de droge sloot,” fluisterde mijn makker.

Dat we thans niet aan vertrekken durfden denken, was duidelijk. Een oogenblik later klom ik naar boven, door mijn makker gevolgd. Eerst zag ik niets, maar toen Jacob van den schipper mij wees, waarheen ik kijken moest, zag ik duidelijk de koperen knopen van de uniformjas blinken.

Onze observatiepost was niet geschikt om er lang te blijven, want de bovenste takken waren dun en bogen onder ons gewicht sterk door. Wij daalden dus een eind af en zetten ons even neer, om een oogenblik later weer naar boven te klimmen en opnieuw naar onzen belager uit te zien.

De avond begon te vallen. Het scheidende zonlicht kleurde den westelijken hemel met een rooden gloed, die langzamerhand in donkerblauw overging. De voorwerpen verloren hun scherpe omtrekken en werden al minder en minder duidelijk zichtbaar. Een dunne witte nevel steeg uit het veld op en kleurde alles met een grijzen tint. Telkens weer keken wij uit en nog altijd meenden we den ouden veldwachter in de droge sloot te bespeuren, — doch eindelijk was alles donker en was zelfs de plaats van de sloot niet eens meer te ontdekken.

Hoelang wij op deze wijze in den kastanjeboom bleven, weet ik niet. Onze leden werden stijf en stram en onze vingers konden bijna niet langer de takken omklemmen; maar nog altijd durfden wij den boom niet verlaten.

Doch eindelijk werd het tusschen 't gebladerte zóó don-

ker, dat wij elkander zelfs niet eens meer konden zien. Toen hoorde ik Jacob van den schipper zeggen :

„Ik ga naar beneden. 'k Waag het er op.”

Zonder spreken volgde ik hem. 't Afdalen was in de duisternis niet zonder gevaar, doch wij kwamen gelukkig heelhuids in het gras terecht. Toen trok ook Jacob van den schipper zijn schoenen uit en onhoorbaar slopen wij langs de boomen voort tot wij aan den gevaarlijken hoek kwamen. Daar zetten wij het eensklaps op een loopen, snelden den hoek om en waren een oogenblik later in den tuin, die zich achter ons huis uitstreckte. Jacob van den schipper trok daar zijn schoenen aan en ik sloop naar de bergplaats achter onze keuken, waar ik wist dat mijn klompen te vinden waren.

Niemand had ons op onze vlucht gevolgd.

TWEEDE HOOFDSTUK,

waarin verteld wordt, hoe 't mij gelukt mijn schoenen weer meester te worden. De veldwachter doet op „den hoek” een vreeselijk verhaal.

„Waarom trek je je schoenen niet aan?” vroeg moeder, toen ik den volgenden morgen naar school ging.

Ik mompelde iets van „liever op klompen loopen” en maakte dat ik weg kwam.

Waarheid was, dat ik den vorigen avond, toen ik reeds te bed lag, langen tijd den slaap niet had kunnen vatten, zóó had ik over mijn schoenen liggen praktiseeren. En toen ik wakker werd, waren die ongelukkige schoenen weer dadelijk in mijn gedachten.

Hoe zou ik ze weer in mijn bezit krijgen? 't Was bij ons thuis een druk huishouden en ik zag wel kans het verdwijnen van mijn schoenen een paar dagen verborgen te houden, maar langer toch zeker ook niet. En wat zou er dan gebeuren, als ik zou moeten bekennen, dat de veldwachter ze mee genomen had?

Te vergeefs tobde ik mij af, om de vraag te beantwoorden, hoe ik mijn eigendom weer terug zou krijgen. Ook Jacob van den schipper, dien ik bij de school ontmoette, wist er geen raad op. Wat de andere jongens betreft, achtte ik 't niet wenschelijk hen allen in 't vertrouwen te nemen. Als ik de historie van den vorigen avond aan de jongens vertelde, zouden verscheidene er zeker thuis niet van kunnen zwijgen — en dan kon ik er zeker van zijn, dat nog den eigen dag bij ons in den bakkerswinkel meer

dan één gesprek zou gehouden worden van ongeveer den volgende inhoud :

„Een brood asjeblijft. Niet oudbakken, hoor!”

Vader of moeder, die in den winkel is, legt een brood op de toonbank voor vrouw Pieterse of Jansen neer.

„Mooi weertje, vandaag!”

„Ja, best weer,” zou de buurvrouw zeggen, en blij dat zij een aanknoopingspunt voor 't groote nieuws gevonden had, zou ze er haastig bijvoegen :

„Met zulk weer kunnen de kinders wel op schoenen loopen ; maar als 't zoo smerig is, dan moeten bij mij de schoenen in de kast . . . Wat 'k zeggen wou, heeft, hm, heeft Jacob zijn schoenen al terug ?”

En als vader en moeder dan verbaasd antwoordde : „Wat bedoelt u ?” — dan zou 't verhaal, dat buurvrouw natuurlijk al vóór in de keel zat, in een oogenblik loskomen ; en met het slot : „Heeremijntijd, wist u 't niet? Had ik dan maar gezwogen . . .” zou vrouw Jansen of Pieterse, heelemaal opgelucht en verfrischt, vertrekken.

Dit alles voorzag ik, wanneer ik de schooljongens mijn wederwaardigheden van den vorigen, avond mededeelde ; en daarom zweeg ik er maar over of maakte mij van alle nieuwsgierige vragen met een praatje af.

Toen de school uitging, overlegden Jacob van den schipper en ik ernstig over 't geval, maar geen van beiden wisten we een uitweg te vinden. Ook na den middagschooltijd spraken wij er over. Wie ons daar samen zoo ernstig had zien beraadslagen, zou zeker gedacht hebben, dat er zwaarwichtige belangen op 't spel stonden. En was dat ook eigenlijk zoo niet? Ik kon toch die schoenen niet in den steek laten! En thuis vertellen, wat er gebeurd was . . . dat stond me ook bitter slecht aan.

Nog stonden we bij elkaar, toen Gijs Balder langs ons

heen kwam. Hij droeg een steenen kruik in de hand, die hij echter zoodra hij ons zag onder zijn gelapte buis trachtte te verbergen.

„Gijs!” riep ik, „kom eens hier.”

Gijs kwam, blijkbaar verlegen met de kruik, die hij toch niet geheel verbergen kon, naar ons toe.

„Wat is er?” vroeg hij, en met iets in zijn stem, dat ik eerst veel later leerde verstaan, voegde hij er bij:

„Ik kan niet gaan spelen. Ik moet een boodschap doen.”

Ik hield veel van den zachtaardigen, vriendelijken knaap, die niettegenstaande zijn geringe afkomst nooit ruw was of gemeene woorden gebruikte en altijd gereed stond anderen te helpen en genoeg te doen. Hij was verstandig ook, want in de klasse was hij nummer één. Daarom had ik gedacht, dat hij ons misschien wel helpen kon. Waar wij geen uitweg wisten, zou hij er misschien een vinden. Dat ik hem vertrouwen kon, daaraan twijfelde ik geen oogenblik.

Ik vertelde Gijs dus 't'heele geval en eindigde met de vraag:

„Wat zou jij doen?”

Gijs zag mij met zijn vriendelijke blauwe oogen aan en zeide eenvoudig:

„Naar Kees gaan en de schoenen terugvragen.”

Ik keek hem een oogenblik verbaasd aan.

„Zou jij dat durven doen?” vroeg ik.

„Jij ook wel, als 't moet,” antwoordde Gijs.

Daar was ik nog zoo zeker niet van, maar Jacob van den schipper scheen dadelijk tot het gevoelen van Gijs over te hellen, want hij zeide:

„Ik geloof ook, dat dit het eenige middel wezen zal.”

Ik moet bekennen, dat ik ontzaglijk weinig lust had om den raad mijner vrienden op te volgen; maar een anderen weg kan ik toch ook niet vinden en ten slotte zeide ik zuchtend:

„'t Is verschrikkelijk, maar ik weet er ook geen anderen weg op;” en met een opflikkering van moed voegde ik er bij: „Dan maar dadelijk, ten minste als jelui meegaat.”

„Natuurlijk,” zei Jacob van den schipper.

„Ik kan niet best, want ik moet voor vader een boodschap doen,” sprak Gijs aarzelend.

Wij keken naar de kruik en begrepen, welke ongelukkige boodschap dit was. Gijs' vader maakte misbruik van sterken drank en reeds meermalen hadden wij onzen makker met de kruik naar de herberg zien gaan.

De jongen zag zeker aan onze gezichten, wat wij dachten, want hij kreeg een kleur en liep op eens met een paar haastig gemompelde woorden voort. Wij zagen hem in de herberg verdwijnen.

De woning van den veldwachter was niet ver af. Het was een klein gebouw van steen opgetrokken, dat geheel vrij tusschen de andere huizen stond. Ofschoon wij niet hard liepen — ik vooral voelde weinig lust om mij te haasten — stonden wij spoedig voor de deur, aarzelend of wij binnen zouden gaan of niet. Daar werd de deur geopend en trad Saartje, de vrouw van den veldwachter, naar buiten.

„Is Kees thuis?” vroeg Jacob van den schipper.

„Jawel, maar hij slaapt,” antwoordde de vrouw. „Hij is van middag laat thuis gekomen, heeft pas gegeten en doet nu zijn middagdutje.”

Vrouw Saartje liep, na deze inlichtingen gegeven te hebben voort en wij zagen haar den winkel van den kruidenier binnegaan. Nu haar man sliep kon ze er wel een half uurtje uitbreken, om in ruil voor een pakje chicorei-koffie een heerlijk buurpraatje te houden.

Wij maakten ons gereed, heen te gaan. Er was nu geen kans, dat wij den veldwachter te spreken konden krijgen. Hem wakker te maken, teneinde hem mijn verzoek voor te dragen, zou al te gewaagd zijn.

Eerlijk gezegd was dit uitstel mij niet onwelkom, want ik zag vreeselijk tegen dit bezoek op. Bij Kees in huis te komen, leek me haast even erg als zich te wagen in 't hol van den leeuw. Jacob van den schipper scheen vrij wat kalmer dan ik, maar dat was waarlijk geen wonder, want hij was zijn schoenen niet kwijt en kon op den loop gaan, als 't gevaar al te dreigend werd.

Pas waren we een tiental schreden van de veldwachterswoning verwijderd, toen mijn vriend staan bleef.

„Ik heb een idee,” sprak hij.

Ik keek hem vragend aan.

„Laten we, terwijl Kees slaapt, in 't achterhuis kijken; misschien staan daar je schoenen wel.”

Het plan was mooi, maar de uitvoering niet zonder gevaar. Doch we wisten, dat Kees alleen thuis was — en dat hij sliep.

„Laten we 't wagen,” zei ik.

Langs de iepenhaag naast het huis slopen wij den hoek om naar de achterdeur. Deze stond half open en toen wij onze hoofden voorzichtig naar binnen staken, konden wij vrij een blik werpen in de ruimte, die half woonvertrek half bergplaats en keuken was en in dergelijke huizen op ons dorp steeds „het achterhuis” genoemd werd.

Met scherpe blikken keken wij 't geheele achterhuis door . . . maar wij zagen geen schoenen. Voorzichtig deed Jacob van den schipper een stapje vooruit en nog een; en ik volgde hem met kloppend hart. Nu stonden wij midden in het achterhuis en konden ons overtuigen, dat mijn schoenen daar niet te zien waren. Zeker had Kees ze in de voorkamer gezet, als hij ze ten minste niet in een kast of op den zolder had weggeborgen.

Terwijl wij daar doodstil stonden, op den steenen vloer van het achterhuis, hoorden wij in de voorkamer een vreemd, zwaar geluid.

Eerst ontstelde ik er van, maar spoedig herkende ik 't: het was het snorken van een slapend mensch.

„Kees slaapt vast,” fluisterde Jacob van den schipper.

Ik trok mijn klompen uit en nam ze in de hand. Toen deed ik nog een paar schreden voorwaarts. Mijn kousen maakten op den steenen vloer geenerlei gerucht. 't Verlangen om mijn schoenen terug te krijgen, maakte mij al driester. Zachtjes trad ik op de voorkamer toe; hoe meer ik naderde, hoe sterker het geluid van 't snorken werd.

De deur der voorkamer stond half open, zoodat ik, toen ik er nog een paar schreden van verwijderd was, reeds een groot deel der kamer overzien kon.

Daar gaf ik bijkans een luiden kreet. Ik zag mijn schoenen! Zij stonden recht tegenover de deur, maar aan 't andere eind der kamer, half onder een groote linnenkast geschoven.

Ik wendde mij naar mijn vriend en wees hem mijn ontdekking. Ook hij maakte een beweging van verrassing en strekte onwillekeurig de handen uit, als wilde hij de schoenen grijpen en er mee wegsnellen. Doch zij waren, helaas, buiten ons bereik.

Daar stonden we naast elkander, doodstil en met ingehouden adem, starende naar de schoenen, die zoo dichtbij en toch voor ons zoo hopeloos veraf waren.

Uit de kamer klonk de zware geregelde ademhaling van den slapenden veldwachter.

Toen maakte een onwederstaanbaar verlangen om mijn eigendom terug te nemen, zich van mij meester. Zonder iets te zeggen, wendde ik mij om en duwde mijn makker de klompen in de handen. Daarop deed ik een schrede voorwaarts, nog een en toen stond ik op den drempel van het vertrek. Ik stak mijn hoofd naar binnen, . . . maar trok het bijna even schielijk terug op 't gezicht van den slapenden veldwachter, die juist met het gelaat naar mij toegekeerd achterover in zijn leunstoel lag.

Bevend over al mijn leden, aarzelde ik even. Toen stapte ik de kamer binnen . . . sloop onhoorbaar op mijn kousen dwars door het vertrek naar de linnenkast . . . bukte en greep mijn schoenen en snelde terug, zonder nog een blik op den slapende te werpen. Bij 't verlaten der kamer stootte ik met mijn schouder tegen de deur, die piepend en knarsend geheel open ging . . .

Dit geluid deed mij alle bezinning verliezen. Door een blinden angst aangegrepen, snelde ik 't achterhuis door, de deur uit en den moer tuin van den veldwachter in, die zich achter het huisje uitstrekte. Jacob van den schipper volgde mij op de hiel. Wij hielden niet stil, vóór we den tuin van achteren door een gat in de doornen haag, waar we doorheen konden kruipen, verlaten hadden en zoo op een landweg terecht kwamen, welke aan die zijde achter ons dorp omliep. Onmiddellijk sprongen wij in een vrij diepe maar geheel droge sloot, waarin wij neerhurkten als hazen in het koren.

Daar zaten we een oogenblik doodstil, higgend en met kloppende harten. Spoedig keken we voorzichtig over den rand van de sloot den tuin in. Tot onze geruststelling bespeurde wij niemand, die ons achtervolgde. Mijn stoute daad noch het verraderlijk piepen van de deur hadden dus den veldwachter doen ontwaken

Ik sloeg mijn kousen wat af, deed weer mijn klompen aan, die ik uit de handen van mijn makker terugontving en daarop verlieten wij overhaast onze schuilplaats en begaven ons naar mijn huis, waar ik de schoenen aantrok en mijn klompen op de plaats, waar zij hoorden, neerzette.

't Was tijd van koffiedrinken en dus ging mijn vriend naar zijn eigen huis en ik nam in onze voorkamer aan de

tafel plaats, waar ik als gewoonlijk bijzonder groote belangstelling wijdde aan het stapeltje boterhammen, dat voor mij werd neergezet. Als een dapper soldaat ving ik den strijd aan en toen ik al mijn vijanden verslagen had, zoodat er niets meer van hen te zien was, stond ik spoedig weer op de straat.

Een heerlijke tijd toch. die jongentijd! Nu ik ouder geworden ben en nooit meer met knikkers of een hoepel of vlieger speel, nu kan ik dikwijls terugverlangen naar den heerlijken, gelukkigen tijd, toen ik nog maar twaalf jaar oud was en niets anders in mijn jonge leven te doen had, dan eten, drinken en schoolgaan en verder spelen, spelen, den lieven, langen dag.

„Hoe zalig wien de jongenskiel
Nog om de schouders glijdt,
Dan is het hemel in de ziel
En alles even blijd.”

Onthoudt het maar, jongens! Geniet van uw jeugd. Leert wat er te leeren is, doet op school uw best om geen domkop of soesbol te wezen; — maar verder speelt en dartelt naar hartelust! 't Is u gegund.

Toen ik buiten kwam, ontmoette ik al spoedig verscheidene jongens met hoepels gewapend. 't Was in den hoepeltijd op ons dorp. Wat we den vorigen avond gedaan hadden, was iets extra's geweest, want hoepelen was toen ons dagelijksch werk; daarvoor was dan ook geen bijzondere afspraak noodig.

Spoedig draafden wij allen te zamen langs den grindweg, onze hoepels naast ons voortjagende. Jacob van den schipper was er ook bij en af en toe vroegen andere jongens, waarover wij samen toch zoo'n plezier hadden; maar wij lieten ze maar zoo wijs als ze waren.

Toen wij terugkeerden — want we hadden ons al hoe-

pelende een heel eind buiten het dorp verwijderd — was de schemering reeds gevallen. Het werkvolk, dat s'avonds te zeven uur den veldarbeid staakt, was reeds eenigen tijd geleden op 't gelui der kerkklok dorpwaarts gekomen. Toen wij „den hoek” naderde, zaten en stonden daar verscheidene mannen, als naar gewoonte samen gekomen om nog een uurtje te kouten, vóór zij zich ter ruste begaven ten einde nieuwe krachten te verzamelen voor den zwaren arbeid van den volgende dag.

Wat in andere dorpen een plein of marktplaats is, dat was op ons dorp „de hoek.” Een plein hadden wij niet, maar er was een plek midden in het dorp, waar de hoofdstraat met den kruisweg samenkwam. Dat was „de hoek”. Vlak bij was de brug, die over 't kanaal voerde, dat ons dorp in de lengte doorsneed. Daar op „den hoek” was ook de telboom geplaatst, met stevige afsluithekken er naast, die 's avonds aan verscheidene mannen tot zitplaats dienden. Doch de meesten zaten op een lange bank, welke langs de schutting van mijn vaders erf geplaatst was; want wij woonden vlak aan „den hoek.” Die bank was er maar niet een als alle andere. Ten eerste was ze heel groot, wel tien meters lang; en dan behoorde ze niet aan één persoon, maar was het eigendom van alle jonge, d. i. ongetrouwde mannen, die er in ons dorp te vinden waren. Die jongelui noemde men „jonge-jongens,” wat een vreemde naam voor hen was, want jongens waren 't heelemaal niet meer en verscheidene van hen waren ook zoo heel jong niet. Maar wie op ons dorp ongetrouwd bleef, die was een „jonge-jongen,” zelfs al was hij de veertig reeds gepasseerd. Van „jonge-meisjes” echter heb ik nooit gehoord. En om nu ten slotte nog iets van de bank te vertellen, ze had ook een mooien naam. „Klapbank” heette ze, zeker omdat er zooveel op geklapt of gebabbeld werd. Nog altijd vindt men zoo'n „klapbank” op vele dorpen in Zeeland.

Onze veldwachter Kees was een groot vriend van de klapbank. Geen avond in den zomer sloeg hij over en ook thans was hij er te vinden. Toen wij met onze hoepels kwamen aanstuiven en op „den hoek” stilhielden, werden we dadelijk door verscheidene stemmen tot stilte aange- maand. Hieruit en uit de houding van Kees, die tegen het tolhek geleund stond, maakten wij op, dat hij aan 't vertellen was. Dadelijk schikten de meeste jongens op de bank of zetten zich, voor zoover er daar geen plaats meer was, op den grond neer. Want onzen veldwachter te hooren vertellen was iets, waar wij ieder spel voor in den steek zouden laten.

Ik was wel wat bevreesd, denkende aan het stoute stuk van den middag, om mij zoo dicht in de nabijheid van Kees te wagen; maar 't was reeds tamelijk duister en er waren zooveel jongens; en bovendien wisten we, dat Kees, als hij eenmaal aan 't vertellen was, voor niets ofniemand anders ter wereld aandacht had. Ik schikte dus ook bij, maar hield mij toch voorzichtigheidshalve wat achter de anderen verscholen.

Het bleek, dat de veldwachter nog maar pas aan zijn verhaal begonnen was; alleen de „aanloop” was blijkbaar afgehandeld, want toen wij bijschikten hoorden wij hem zeggen:

„En om jelui nou te bewijzen, dat er hier vroeger ook wel eens vreeselijke dingen gebeurd zijn, zal ik je de geschiedenis vertellen van Jan Pas. Jelui kent die historie niet, zou ik denken?”

Allen schudden van neen en toen begon Kees, leunende tegen het tolhek, te vertellen.

„In vroeger jaren stond er aan 't eind van het dorp, een eindje van de andere huizen verwijderd, een klein huisje, geheel van planken opgetrokken. 't Is later afgebroken.

Daar woonde jaren geleden, in den tijd toen ik nog maar kort hier veldwachter was, een jonge kerel, Jan Pas genaamd, met zijn vrouw, die van een dorp, hier een paar uur vandaan, afkomstig was. Jan Pas was een doodgoeie vent, die geen vlieg kwaad zou doen. Hij ging 's ochtends naar het veld om te werken en kwam 's avonds thuis. In de herberg kwam hij nooit. Zijn weekgeld bracht hij tot den laatsten cent aan zijn vrouw, evenals hij 't vroeger, vóór hij getrouwd was, aan zijn moeder gegeven had.

De menschen waren nog maar enkele weken getrouwd, en niemand had nog iets op hen te zeggen gehad, toen gebeurde wat ik je nou vertellen zal."

De veldwachter hield even op, om zijn pijp, die uitgegaan was, weer aan te steken.

"Kom Kees, vooruit nou!" zei er al spoedig een, die blijkbaar geen groote dosis geduld bezat. „Of weet je 't zelf niet verder?" voegde hij er bij.

„Als je... soms denkt... dat ik... de historie uit mijn duim zuig... dan heb je 't mis," antwoordde de veldwachter, om de twee of drie woorden ophoudende om zijn pijp aan te trekken. Toen hem dat gelukt was, blies hij twee dikke rookwolken uit en voegde daarna den laatsten spreker nog toe:

„'t Is waar gebeurd en als je 't niet gelooft..."

„We gelooven je wel. Kees!" riepen drie, vier stemmen tegelijk en anderen voegde er de aansporing aan toe:

„Vooruit nou maar!"

„Nou dan," ging de veldwachter weer voort, tevreden gesteld door deze bewijzen van vertrouwen; „nou dan, Jan Pas met zijn wijf woonden daar rustig en tevrede; maar eens op een avond schenen zij het toch ongemakkelijk met elkaar aan den stok te hebben. Ik deed mijn laatste ronde, om tien uur ongeveer, toen ik tot mijn verwondering uit

het houten huisje een woest geschreeuw en getier vernam. Ik naderde en luisterde. Toen hoorde ik, dat man en vrouw verbazend met elkaar aan 't kijven waren. Hij sloeg dreunend op de tafel en brulde van kwaadheid, zij gaf hem niets toe en antwoordde met een schelle kijvende stem. Waarover zij 't oneens waren, kon ik niet verstaan en daar de zaak mij verder niets aanging en ik mijn ronde nog doen moest, bleef ik niet lang staan, maar ging verder.

Toen ik den volgenden dag des middags het huisje van Jan Pas weer voorbijging, waren de luiken voor het venster raam gesloten. Dit gezicht bracht mij het tooneel van den vorigen avond te binnen. Jan Pas was niet thuis, dat begreep ik; maar zijn vrouw scheen nu ook wel uitgegaan te zijn en 't huis zorgvuldig gesloten te hebben. Anders was zij altijd thuis, daar zij niet zooals andere vrouwen op het veld werkte.

Ik begrijp niet, waarom ik daar toen aan dacht; maar juist zei ik tot mij zelve, dat de zaak mij niet aanging, toen de vrouw, die in het volgende huis woonde, mij wenkte om bij haar te komen,

„Wat is er aan de hand, Ka?” vroeg ik; — want het was Ka Jonkers, die sommigen van jelui nog wel gekend zullen hebben — maar het wijf liet mij eerst in haar huis komen en sloot de deur achter mij dicht, eer zij begon te spreken. En zelfs toen kwam zij dicht bij mij staan en sprak op fluisterenden toon:

„Heb je gezien, Kees, dat bij Jan Pas de luiken gesloten zijn?”

„Jawel; zijn vrouw is zeker een boodschap gaan doen,” zei ik.

„Daar sluit toch niemand zijn luiken voor,” antwoordde Ka; en daarin had ze gelijk. „Maar wil ik je wat zeggen,” ging zij voort, en ze kwam nog dicht bij me: „de luiken zijn den heelen dag nog niet open geweest.”

Nu kan ik nooit goed velen, dat het vrouwvolk zoo dicht bij mij komt. Ze moeten het respect niet vergeten. Ik dwalde Ka daarom een eind achteruit en zei toen :

„Misschien zit die vrouw graag in 't donker.”

Het hielp niet, of ik het wif van me af geduwd had, want ze kwam weer vlak bij me staan en fluisterde weer :

„Jan Pas en zijn vrouw hebben gisteravond erge ruzie gehad.”

Ja, dat had ik zelf ook gehoord en omdat Ka zoo'n geheimzinnig gezicht zette, begon ik toch ook wat anders te denken. Maar eerst wou ik weten, wat Ka in haar schild voerde. Daarom zei ik :

„Wat meen je daar nu mee, Ka? Vooruit!”

Maar Ka wou niks meer zeggen. Alleen trok ze haar gezicht, dat toch al zoo heel mooi niet was, op zoo'n leelijke manier in elkander, dat ik er akelig van werd.

Ik kon met dat wif niet den heelen dag staan redeneeren, dat begrijp je wel en daarom ging ik er van door. Maar de zaak bleef me toch in gedachten, waaraan vooral dat leelijke mondwerk van Ka schuld had; en toen het werkvolk 's avonds van 't veld naar huis kwam, besloot ik op Jan Pas te letten.

De kerel liep zwijgend tusschen het andere volk in en ging regelrecht naar zijn huis. Toen ik een beetje later er langs kwam en eens luisteren wou of ik ook wat bijzonders hoorde, vond ik Ka, die met haar oor tegen 't vensterluik lag en zoo in 't luisteren verdiept was, dat ze me niet eens aan hoorde komen. Ze gaf een schreeuw van schrik, toen ik haar op den schouder tikte, maar zoodra ze mij herkende, kwam ze dadelijk weer vlak bij me en fluisterde:

„Hij is glad alleen! Wat zou hij met zijn vrouw gedaan hebben, de schoelje?”

„Opgesloten misschien,” zei ik en om haar op 'r gemak

te zetten, voegde ik er bij: „Zooals jou man met jou ook wel eens doen mocht.”

Maar Ka hoorde niet eens, wat ik 't laatst gezegd had.

„Opgesloten?” zei ze en toen trok ze weer net zoo'n leelijk gezicht, als ze des morgens gedaan had.

Wat zou ik er verder aan doen? Ik deed mijn ronde en ging naar huis. Maar de zaak ging mij geen oogenblik meer uit de gedachten. De vraag: wat zou Jan Pas met zijn vrouw uitgevoerd hebben? kwam telkens bij mij op.

Den volgenden dag weer hetzelfde. Jan Pas ging des morgens zijn deur uit, sloot ze met den sleutel op 't nachtslot — dat had Ka gezien — en deed ze 's avonds weer open. Ik zorgde dien avond in de buurt te zijn en toen Jan thuis kwam, was ik toevallig net voor zijn huis.

„'n Mooie avond, Jan!” begon ik; maar de kerel wou niet bijten en maakte zonder een woord te zeggen, haastig zijn deur open.

Vóór hij echter binnen was, kwam buurvrouw Ka aanschieten. In een oogenblik stond ze voor Jan Pas, die tamelijk van haar verschrok, naar 't scheen.

„Hoe gaat 't met je vrouw, Jan?” vroeg ze.

„Goed,” zei Jan en stak den sleutel in 't slot.

„Is ze ziek?” vroeg Ka weer.

„Neen,” was 't antwoord. Tegelijk duwde de kerel zijn huisdeur open en eer Ka haar derde vraag er uit had, was hij al binnen en kreeg het wijf de deur bijna tegen haar spitsen neus.

Daar stonden we allebei en keken mekaar aan. Ik kon niet nalaten de vraag, die ik dien dag al zoo dikwijls aan mezelf gedaan had, hardop voor Ka te herhalen:

„Wat zou hij met z'n vrouw uitgevoerd hebben?”

Ka zei niets, maar ze keek me aan en sneed toen langzaam met haar vlakke hand langs haar keel. Ik moest je

zeggen, dat er een rilling over mijn lijf ging, toen het wijf dat deed. Ik keek haar barsch aan en wou wat zeggen; maar Ka keerde zich om, schudde haar vuist tegen de woning van Jan Pas en verdween in haar eigen huis.

Toen een paar dagen later de vrouw van Jan Pas nog niet voor den dag gekomen was, dacht ik, ik moest er den burgemeester eens over spreken. Ik was bang, dat hij mij uitlachen zou, anders had ik 't al eer gedaan. En 't kwam ook zoo uit; de burgemeester lachte en wou volstrekt niet doen, wat ik hem voorstelde: Jan ontbieden en hem afvragen, wat hij met zijn vrouw gedaan had.

Intusschen was de zaak op 't dorp ruchtbaar geworden en al spoedig sprak iedereen over Jan Pas en zijn vrouw. Ka Jonkers roerde tegen elk, die 't hooren wou, haar mond en velen waren 't met haar eens, dat er iets niet pluis was. Ka zei ronduit, dat Jan zijn vrouw van kant had gemaakt en dat het een schandaal was van den burgemeester en den veldwachter — dat was ik — om zoo'n gemeenen kerel maar ongemoeid te laten loopen.

Jan Pas zelf had het in die dagen ook niet gemakkelijk, want iedereen vroeg hem naar zijn vrouw; maar hij wou niets zeggen en werkte den heelen dag door zonder een woord te spreken.

Ik zwierf nu elken avond om het huis van Jan Pas heen en lag dikwijls halve nachten op den loer om een of ander te snappen.

En eindelijk, op een helderen nacht met maanlicht, vond ik werkelijk iets. Ik was achter in den tuin van Jan Pas geslopen en snuffelde daar zoo wat rond, toen ik opeens achter het varkenshok iets zag, dat me erg deed schrikken."

Als om onze aandacht te spannen, hield Kees hier met zijn verhaal op en ging bedaard zijn pijp stoppen en aansteken. Dat was zoo meer zijn gewoonte.

„Wat zag je, Kees?" vroegen drie, vier stemmen tegelijk.

„Bloed,” zei de veldwachter en zag ons allen een oogenblik strak aan. Toen vervolgde hij :

„Vlak achter 't varkenshok zag ik bloed. De maan scheen helder en ik kon de roode plek duidelijk zien. Er was aarde overheen gegooid, om de bloedsporen uit te wisschen, maar toch was het bloed nog goed te zien.

Ik ging naar huis, maar kon dien nacht niet slapen. Den volgenden morgen bracht ik den burgemeester rapport van wat ik gezien had. Deze keek ook ernstig en zei :

„Breng dien Jan Pas eens bij me.”

„Zal ik hem van 't veld halen ?” vroeg ik, maar de burgemeester gelastte, dat ik maar tot 's avonds wachten zou. Ik vond dat nog al onvoorzichtig, want hoe licht kon de kerel het in dien tijd ontloopen.

Jan Pas was 's avonds nauwelijks thuis, of ik stond al voor zijn deur. Toen ik aan de klink rammelde, deed hij de deur op een kier open.

„Kom er maar uit,” zei ik. „Je moet bij den burgemeester komen.”

„Waarvoor ?” vroeg hij.

„Dat zul jij wel weten, mannetje !” antwoordde ik en toen hij nog even staan bleef, greep ik hem bij zijn kraag en trok hem naar buiten. Jan zei wel, dat hij mee zou gaan, maar ik had hem nu zoo mooi in zijn nek vast, dat ik geen zin had hem los te laten; en zoo ging het de dorpstraat door naar 't huis van den burgemeester.

Je kunt begrijpen, wat een opschudding dat gaf. Al gauw hadden we 't halve dorp achter ons aan. Er was ook iets van dat bloed uitgelekt -- ik geloof, dat mijn vrouw er over gebabbeld had -- en Jan moest heel wat hooren. Hij zelf zei geen woord. Zoo kwamen wij aan 't huis van den burgemeester. Toen de deur openging en wij het kantoor binnenstapten, werden wij door verscheidene mannen en vrouwen gevolgd. Ik kon ze niet tegenhouden, want ik had

genoeg te doen met Jan vast te houden, die thans pogingen deed om zich los te rukken.

Toen de burgemeester in 't kantoor kwam, keek hij verbaasd naar al die menschen. Maar hij ging dadelijk in zijn leunstoel achter de tafel zitten en zei, dat ik Jan voor hem moest brengen. Nu, dat was gauw gedaan, want met een flinken duw stond de kerel vlak voor de tafel.

De burgemeester ging rechtuit op het doel af.

„Jan,” zei hij, „waar is je vrouw?”

Allen rekten de halzen, om het antwoord te verstaan; maar er kwam geen antwoord. Jan zweeg.

„Jan Pas,” zeide de burgemeester weer met een ernstige stem, „waar is je vrouw?”

Alles bleef stil. Jan zei niets.

Toen werd de burgemeester boos. Hij sloeg met zijn vuist op de tafel en schreeuwde:

„Kerel, wil je antwoorden? Waar is je vrouw?”

Ik greep Jan Pas nog eens in zijn nek en schudde hem wat heen en weer. En dat hielp, want nu ging zijn mond open.

„Burgemeester, mijn vrouw is”

Verder kwam hij niet.

„Je hebt haar vermoord!” schreeuwde een stem achter uit het vertrek. 't Was Ka Jonkers.

„Stilte daar!” gebod de burgemeester, en ik draaide mij om en schreeuwde ook: „Stilte daar!” Toen schudde ik Jan weer een beetje, opdat hij wat meer los zou laten.

„Burgemeester,” begon hij weer. „mijn vrouw is”

„Nu, waar dan kerel!” riep de burgemeester.

„Bij haar moeder,” zei Jan eindelijk. En toen dat er uit was, kwam de rest ook gemakkelijker, want in één adem voegde hij er bij:

„We hebben ruzie gehad en toen is ze 's avonds laat nog weggelopen . . . en ze wil bij haar moeder blijven, zegt ze . . . en nooit . . . komt ze weer bij mij terug.”

't Laatste was niet vlot gegaan, want Jan was gaan huilen en stond nu voor den burgemeester te snikken, dat men er akelig van werd.

Wat mij betreft, ik geloofde van zijn praatjes niet veel en de meeste menschen ook niet. Ka begon weer te roepen van „moordenaar!” maar de burgemeester zei: „Veldwachter, jaag al dat volk eens weg!” en dat deed ik dan ook onmiddellijk. Toen ze er allen uit waren, zei de burgemeester tot Jan Pas: „Ga naar huis!” en tot mij: „Jij gaat morgen vroeg naar dat dorp en onderzoekt of 't waar is, wat die man gezegd heeft.”

Hier hield de veldwachter op en begon zich weer met zijn pijp bezig te houden.

„En was 't waar?” vroeg er een.

„Ja,” zei Kees, „'t was werkelijk waar.

Toen ik op 't dorp kwam, vond ik de vrouw van Pas bij haar moeder. En zoodra ze hoorde, wat er gebeurd was en waarvan men haar man beschuldigde, zei ze haar moeder gëndag en maakte beenen, zoodat ze nog eer hier terug was dan ik.

En hiermede is de historie uit. Ruzie hebben Jan Pas en zijn vrouw nooit meer gehad, ten minste niet zoolang ze hier op 't dorp gewoond hebben.”

De veldwachter zweeg en maakte zich gereed om naar huis te gaan.

„Maar het bloed?” vroeg een der toehoorders nog; en met spanning wachtten wij allen het antwoord af.

„Was varkensbloed,” zei Kees bedaard. „Jan Pas had een paar dagen te voren achter in zijn tuin een jong varken geslacht.”

„En hiermede wensch ik jelui welterusten,” voegde hij er bij en ging heen.

Lachend volgden allen zijn voorbeeld en kort daarop was „de hoek” verlaten.

Een uur later lag 't geheele dorp in diepe rust.

DERDE HOOFDSTUK,

*waarin ik aan 't vechten geraak en mij over mijzelven
schaam. -- Een rookavond met zijn gevolgen.*

Sient zijn knikkers toch heerlijke dingen voor een jongen om mee te spelen! Ik ken geen ander speelgoed, dat zoo algemeen door 't geheele land verspreid en zoo door alle jongens geliefd is. En wat kan men er een aantal verschillende spelletjes mee spelen! Toen ik een jongen was, gebruikten we de knikkers op heel wat verschillende manieren en toch heb ik later hier en daar in ons vaderland nog wel met knikkers zien spelen op een manier, die ik niet kende. De spelletjes, die ik als jongen meespeelde, kan ik allemaal nog wel en 't is nog zoo heel lang niet geleden, dat ik op een avond mijn huisdeur niet openen kon, omdat ik des middags mijn huissleutel had gebruikt om er een kuiltje mee te graven, je weet wel, zoo'n kuiltje om er met knikkers in te schieten.

Ik moest eens, 't is al een jaar of wat geleden, een heer van mijn kennis noodzakelijk over een ernstige zaak spreken en ging op een Zondagmiddag naar zijn huis, omdat hij in de week 't veel te druk had. Toen ik aangescheld had, deed de meid open en zei, dat mijnheer in den tuin was. Ik moest maar doorloopen. Ik liep door, kwam in den tuin . . . en vond daar den deftigen mijnheer in zijn hemdsmouwen aan 't knikkeren met zijn drie zoontjes. Zóó druk was hij daarmede bezig, dat hij nauwelijks tijd had om me de hand te geven en toen ik even over de zaak begon, waarvoor ik gekomen was, zei hij dadelijk :

„Ik heb nu geen tijd voor zaken, hoor! Ik moet knik-
keren en als ik niet ter dege oppas, verlies ik mijn spel.”

Ik stond een oogenblik te kijken, toen schoot ik ook mijn jas uit en kort daarop was ik even druk met het spel bezig als de anderen. Ik ging dien middag laat naar huis en over de ernstige zaak had ik niet eens gesproken; daar hadden we geen tijd meer voor gehad.

Ja, knikkers zijn heerlijk speelgoed. Maar toch zijn niet alle spelletjes met knikkers even mooi. Daar zijn er, waarbij heel wat overleg en bekwaamheid te pas komt en dat zijn mooie spellen; maar er worden er ook gespeeld, die niets anders zijn dan een soort dobbelspel. En die bevallen mij heelemaal niet.

Zulk een spel speelden wij op een middag na schooltijd, een paar dagen na de gebeurtenissen, die in 't vorige hoofdstuk beschreven zijn. Er was een kuiltje in den grond gemaakt, waarbij telkens twee jongens tegelijk speelden. De een nam bijv. vier knikkers in de hand, de ander legde er evenveel bij; dan wierp de eerste met al die knikkers naar het kuiltje. Kwam er een even getal in 't kuiltje terecht, dan waren alle knikkers voor hem die wierp; was 't getal oneven, dan ontving de ander ze allemaal.

Dit was werkelijk een soort dobbelspel. 't Hing heelemaal van het toeval af, of er 2, 4, 6 of 8 dan wel 1, 3, 5 of 7 knikkers in 't kuiltje rolden; kunstvaardigheid kwam er al heel weinig bij te pas. 't Was haast net zoo, alsof men liet raden naar 't aantal knikkers in de gesloten hand: on- of even. En men kon er verbazend mee winnen of verliezen; vooral wanneer de jongens „grof” begonnen te spelen. Dan ging het 4 en 4, 5 en 5, 6 en 6 en zoo al meer tegelijk. Het gebeurde heel dikwijls, dat een jongen in een half uur wel vijftig knikkers won of.... verloor.

Ik vind zulke spelletjes nu niet mooi meer, maar als

schooljongen heb ik een tijd gehad, dat ik er verzot op was. Dan had ik soms een zak met knickers zoo groot, dat ik hem niet bergen kon, maar dikwijls was 't zakje grootendeels leeg nog vóór het avond was. Daar kwam nu bij, dat ik nota bene heel slecht tegen verliezen kon. Als ik won met het spel, was ik in mijn nopjes; maar zoodra 't geluk mij den rug toekeerde, verdween mijn goed humeur als sneeuw voor de zon

Hoe kinderachtig, niet waar? Een jongen, die niet tegen zijn verlies kan, doet beter met niet te spelen. Maar ik was zoo in die dagen; gelukkig ben ik later wijzer geworden.

Wij speelden dan na schooltijd. Eerst had ik van sommige jongens nog al wat gewonnen en mijn katoenen knikkerzakje was aardig dik geworden. Toen vroeg ik Gijs Balder om met mij te spelen.

Gijs had niet veel knickers en hij was er blijkbaar nog al zuinig op; ten minste hij wou er niet meer dan drie tegelijk wagen. Ik spotte daar wat mee, want ik had een buil vol en drie knickers was mij de moeite niet waard. Toch speelden wij, zooals Gijs wou.

De eerste drie verloor ik en de tweede en derde ook. Niettegenstaande het spel niet „grof” ging, was ik al spoedig een dozijn knickers kwijt. Ik werd een beetje kregel en drong er op aan, dat we grooter inzetten nemen zouden. Gijs wilde eerst niet, maar toen hij alweer en nog eens weer won, kon hij moeielijk blijven weigeren. We speelden daarom verder met een inleg van vijf en toen 't geluk me nog steeds ongunstig bleef, met zes, zeven, acht knickers.

Verscheidene jongens staakten hun eigen spel, om naar het onze te kijken. Met belangstelling volgden zij iederen worp en ik moest heel wat spotternijen over mijn verlies verdragen. Het scheen ook wel, alsof de jongens het Gijs van harte gunden, dat hij zoo gelukkig was. Dat de meesten veel van hem hielden, heb ik reeds vroeger gezegd.

Op mij had het spel zijn gewone uitwerking. Hoe meer ik verloor, hoe opgewondener ik werd. Telkens en telkens wilde ik den inzet verhoogen, om spoedig terug te winnen, wat ik reeds verloren had; en als dit dan weer mislukte, werd ik al wreveliger en ontevredener. De jongens zagen het wel, dat ik niet tegen mijn verlies kon en zij plaagden er mij mee. Wat Gijs betreft, hij bleef even vriendelijk en presenteerde telkens om op te houden; maar daar wilde ik niet van weten.

Eindelijk had ik nog maar twintig knikkers in mijn zakje; en toen zei ik:

„Gijs, twintig bijleggen.”

„Nee,” zei Gijs, „dat is al te grof.”

„Kom, doe het, Gijs,” zeiden de jongens. „Je wint het wel weer.”

„Je moet het doen,” zei ik. „Of durf je niet, flanwerd?” voegde ik er in mijn kwaad humeur bij.

„Ik durf wel,” antwoordde Gijs, „maar ik wil liever niet zoo grof spelen. En als jij 't weer verliest, ben je in eens alles kwijt.”

„Wat gaat, jon dat aan?” beet ik hem toe. „Kom, speel je of niet?”

„Nee,” zei Gijs, „ik doe het niet.”

Toen begon ik te schimpen. Hij was een flanwerd, een bange wezel, die niets durfde wagen; en zoo al meer.

Op 't laatst zei ik:

„'t Is gemeen, als je 't niet doet. Eerst heb je me zooveel knikkers afgewonnen en nu wil je me geen kans geven. Dat is gemeen!”

Gijs kleurde bij die beschuldiging, en zei eindelijk, aarzelend:

„Nu, ik zal 't doen, maar als je 't weer verliest, moet je niet kwaad wezen, Jacob.”

„Dat gaat jou niet aan,” antwoordde ik en nam de

twintig knikers in de beide handen. Gijs lei er twintig bij en ik maakte mij gereed om te gooien.

Mijn handen beefden van opgewondenheid, zoodat er knikers op den grond vielen, voor ik gegooid had. Dit spel moest en zou ik winnen, dacht ik bij mij zelve. En als ik 't gewonnen had, dan zou ik nog eens zoo doen, telkens met twintig tegelijk . . . en dan had ik bijna al mijn verloren knikers terug. Ja, ik *moest* winnen, want als ik verloor . . .

Alle jongens gingen dicht om ons heen staan, nieuwsgierig naar den afloop van het spel. Ik strekte de handen, geheel met knikers gevuld, voorzichtig vooruit, wierp . . .

Een aantal knikers vlogen wijd en zijd, maar vele rolden in 't kuiltje, dat geheel gevuld werd. Ik had mooi gegooid. Dadelijk bukte Gijs zich over het kuiltje om te tellen, hoeveel knikers er in waren. Met een sprong was ik bij hem. De andere jongens bogen zich over ons heen.

„Dertien ; je hebt verloren,” zei Gijs.

Een schok ging mij door het lichaam. Verloren ! Er kwam een floers voor mijn oogen en een grimmige spijt maakte zich van mij meester.

„Je doet valsch ! Je hebt er een ingegooid !” schreeuwde ik.

Ik wist nauwelijks, wat ik daar zeide. Of liever, ik wist heel goed, dat het *niet* waar was, wat ik zei ; maar mijn opgewondenheid en mijn spijt hadden mij geheel van streek gemaakt.

Mijn woorden deden een groote beweging onder de jongens ontstaan. Tal van monden ontkenden de waarheid van wat ik zei. Gijs was bleek geworden en zei met een flikkering in zijn oogen, die ik er nog nooit in gezien had :

„Dat is niet waar ! En 't staat je gemeen, dat te zeggen.”

„Hij heeft gelijk !” riepen de jongens. „Gijs heeft eerlijk gespeeld.”

Ik keek naar de knikers, die Gijs in zijn zak deed ver-

dwijnen en een machteloze spijt over mijn verlies deed me over de woorden van Gijs in woede ontbranden.

„Gemeen!” schreeuwde ik, terwijl ik vlak voor hem ging staan, „ben ik gemeen?”

„Ik wil geen ruzie zoeken,” begon Gijs, maar in mijn boosheid schreeuwde ik voort en zocht naar woorden, die Gijs konden kwetsen.

En als men 't kwade zoekt, dan vindt men het o, zoo spoedig. Een leelijke gedachte schoot mij door het hoofd.

„Weet je, wie er gemeen is?” vroeg ik en keek Gijs uitdagend aan. En onmiddellijk liet ik er op volgen:

„Jou vader, die is gemeen! Dat is een dronkelap, een. . .”

Een kreet van afkeuring over mijn woorden ging er onder de jongens op; maar vóór ik nog uitgesproken had, gaf Gijs me een slag met zijn vuist in 't gelaat, dat het vuur mij uit de oogen sprong.

Toen grepen we elkander aan en er ontstond tusschen ons een ernstig gevecht. Ik was veel sterker dan Gijs en als 't „uit gekheid” was geweest, had ik hem spoedig onder de knie gekregen; maar nu 't „meenens” was, vocht Gijs met zulk een drift en vuur, dat ik hem nauwelijks baas kon worden. Doch eindelijk greep ik hem bij zijn schouders en smeed hem achterover op den grond; en toen liet ik mij op hem vallen en begon hem met mijn vuisten in 't aanzicht te slaan.

Daar werd ik door twee sterke handen aangegrepen en achterwaarts getrokken, zoodat ik wel genoodzaakt was Gijs los te laten. Ik sprong op, om te zien wie mijn nieuwe tegenstander was. . . . en stond tegenover mijn besten vriend, . Jacob van den schipper.

„Laat hem los!” zeide deze en keek me aan met een blik, dien ik niet verdragen kon. Zóó was mijn vriend niet gewoon mij aan te zien.

Zonder iets te zeggen, draaide ik mij om en ging naar

huis. De jongens hoorde ik nog, terwijl ik al een eind weg was, Gijs beklagen en mij „gemeen” noemen

Thuis gekomen snelde ik regelrecht naar mijn slaapkamertje op den zolder. Daar liet ik mij op den grond neervallen en terwijl ik mijn gelaat in mijn handen verborg, barste ik in een heftig snikken los . . .

't Was oer schreien van schaamte en berouw over wat ik gedaan had.

Den eigen avond kwamen alle jongens met het klokluiden van zeven uur bijeen op een stuk weiland achter het dorp. 't Was een schapenweide met hooge boomen bezet, waarom wij ze gewoonlijk „de boomwei” noemden. Een hooge en dichte doornhaag omringde de weide aan drie kanten, aan de vierde zij was een breede sloot.

Wat wij jongens daar dien avond kwamen doen? Een plannetje uitvoeren, dat we reeds op den middag van 't kastanjeknuppelen gevormd hadden. We zouden een . . . rookavond houden!

Elk der jongens had eenige dagen lang een paar van de grootste kastanjes, die hij buit gemaakt had, in den zak gedragen. Toen had hij er met behulp van een mes en een pijpesteel een pijp van gemaakt. Hoe dat ging? Heel eenvoudig. De lichtbruine plek, die men aan elke kastanje vindt, werd er glad afgesneden en daarna werd met de punt van het mes voorzichtig het witte vleesch uit de bast gehaald. Ten slotte bleef niets dan de bast als een aardig napje over. Daarin werd nu op zijde een rond gaatje geboord, in dat gaatje een eind pijpesteel gestoken en . . . de tabakspijp was gereed. De rookavond kon beginnen.

Toen wij in de boomwei te zamen kwamen, waren de meeste jongens al in 't bezit van zulk een zelf gefabriceerde pijp; en die er nog geen had, ging vlug aan 't werk

om er een te maken. Spoedig zaten we allen met de pijp in den mond, in een kring geschaard in het zachte gras. Maar nu de tabak! Daarvoor hadden sommige jongens weten te zorgen; zij hadden een kleiner of grooter zakje met tabak gevuld bij zich en haalden het triomfantelijk voor den dag.

Eerlijk werd de voorraad verdeeld. Met groote gulheid lieten de eigenaars hen, die geen tabak meegebracht hadden, „stoppen” en borgen ten slotte het kleine overschot voor een volgende gelegenheid zorgvuldig weg

Lucifers? Die waren er ook. Elk op de beurt mocht zijn pijp aansteken. Dit ging verscheidene jongens onhandig af. De tabak krulde bij het ontbranden omhoog en toen sommigen, net als zij hun vader wel hadden zien doen, de brandende tabak met den vinger omlaag duwden, bezeerden zij leelijk hun vingers.

Doch eindelijk waren al onze pijpen aangestoken en daar zaten wij nu te rooken met zulke ernstige gezichten, als bij de gewichtige gelegenheid paste. Zacht kronkelden de blauwe rookwolkjes in de heldere lucht omhoog en werder al ijler, hoe hooger zij kwamen. Vol aandacht voor onze pijp zaten wij bijeen. Sommigen, die al eens meer gerookt hadden, gaven zich het air van geoefende rookers en bliezen den naast hen zittenden dikke rookwolken in 't gezicht. Eén was er zelfs, die reeds zoo knap in 't rooken was, dat hij den rook door zijn neus kon blazen. Dat zei hij ten minste, maar toen hij 't probeeren wou, schoot hij in zulk een langdurige hoestbui, dat zijn pijp uitgegaan was, eer hij 't kunststuk weder probeeren kon.

Anderen konden er niet zoo goed mee terecht. Hun pijp was telkens en telkens uit, zoodat zij ieder oogenblik om een lucifer moesten vragen of bij hun burens nog eens weer opsteken moesten. Ook mij ging het rooken niet best af en ik moest mijzelf eerlijk bekennen, dat het mij lang

zoo goed niet beviel, als ik mij voorgesteld had. Natuurlijk zei ik zoo iets niet hardop, evenmin als mijn makkers, waaronder er toch ook verscheidene waren die een gezicht trokken, alsof een zure appel hun beter gesmaakt zou hebben dan hun pijpje tabak.

Zoo zaten wij daar en rookten. 't Was een stille zomeravond. Geen windje bewoog de takken der boomen; slechts het gebladerte van de populieren ruischte zacht. Krekeltjes — die wij sprinkhanen noemden — piepten in 't gras om ons heen en op korten afstand zat een basterdnachtegaal in de doornhaag en liet zijn heldere tonen klinken.

Wanneer wij nu wijzer waren geweest dan jongens van twaalf jaar gewoonlijk zijn, dan hadden we ons rooktuig, dat velen van ons half ziek maakte, weggesmeten en we hadden ons verlustigd in de schoone natuur. Doch wij waren doodgewone jongens, niet verstandiger dan andere knapen van onzen leeftijd; en daarom meenden we al heel „manachtig” te doen met daar in de avondschemering bij elkander te zitten en den rook uit onze kastanjedoppen te zuigen en de lucht in te blazen.

Toch maakte de vredige stilte wel eenigen indruk op ons, want we zaten een heelen tijd stil bij elkaar, zoolang tot eindelijk Bert van den meester zei:

„Kom, nou moet er eens een wat vertellen.”

„Ja,” zei een ander, „dat is goed.” En dadelijk voegde hij er bij: „Jacob van den bakker, jij weet wel wat!”

Deze woorden vonden bijval en van verschillende kanten werd ik op echte jongensmanier aangepord om „niet te zeuren en maar dadelijk te beginnen.”

Ik had onder mijn kornuiten den naam een goed verteller te wezen. Ik las veel en onthield over 't algemeen goed wat ik las. Zoo kon ik heel wat uit mijn boeken oververtellen en als ik goed op drsef was, kon ik de jongens best een uur of langer bezighouden.

Maar dien avond had ik . . . geen zin. Om de waarheid te zeggen, was ik nog onder den indruk van wat er des middags gebeurd was. Het scheen wel, dat de zaak op de andere jongens heel wat minder indruk gemaakt had dan op mij, want niemand had er meer tegen mij over gesproken. Gijs Balder was niet bij de rookpartij tegenwoordig — en daar was ik blij om. Ik geloof, dat ik spoedig weggegaan zou zijn, als hij er bij geweest was. Nu bleef ik en deed dapper aan het rooken mee; maar toch was ik niet best in mijn humeur. Ik was boos . . . op mijzelf in de eerste plaats, maar ook op Gijs, omdat die de aanleidende oorzaak was geweest van wat er des middags was voorgevallen. Dat ik eigenlijk geen reden had om op Gijs kwaad te zijn, voelde ik wel; maar ik wilde dit niet voor mij zelf bekennen en in stilte zat ik te mokken en van Gijs in mijn binnenste allerlei leelijke dingen te zeggen, die echter door een andere stem, welke ook van binnen kwam, dadelijk tegengesproken werden.

Daarom had ik geen lust in vertellen en ik weigerde dan ook ronduit.

„Ik weet er geen,” bromde ik, „schei maar uit!”

„Dan Jacob van den schipper,” zei er eindelijk een, toen men zag, dat het met mij niet lukken zou. Dadelijk werd hij van alle kanten ondersteund.

„Kom Jaap! Toe Jaap!”

Mijn vriend liet zich niet lang bidden. Zich recht op zijn gemak in 't zachte gras neervleierende, zei hij opgeruimd:

„Goed, ik zal je een mooie historie vertellen. Luister maar.”

Eerst werden de pijpen nog eens nagezien, toen schikten allen zich in 't gras dicht bijeen en werd Jacob van den schipper uitgenoodigd om „maar van wal te steken.”

Mijn vriend begon aldus zijn verhaal:

„Lang geleden leefde er een ridder, die was nergens in de wereld bang voor. Al stond hij in den oorlog tegenover zes tegelijk, hij sloeg ze met zijn groot slagzwaard tegen den grond, dat ze aan geen opstaan meer dachten. En als hij op de jacht was, dan was 't hem al glad hetzelfde, of hij een beer of een konijn vóór zich zag. Er was geen mensch of beest, dat hem ooit van streek 'kon maken. Daarom noemden de menschen hem ridder Hartemoed. Zijn eigenlijken naam ben ik vergeten, maar dat hindert niet, want niemand noemde hem daar ooit bij. Hij heette ridder Hartemoed en daarmee uit.”

Hier wachtte de verteller even. Twee van de jongens schenen met dien dapperen ridder niets te maken te willen hebben, want zij stonden stilletjes op en gingen zonder een woord te zeggen heen. Zij zagen erg wit om hun neus en 't kan wel wezen, dat de kastanje-pijpen evenveel schuld aan hun verdwijnen hadden als ridder Hartemoed. Ik zag, dat Jacob van den schipper zijn pijp vóór zich in 't gras had neergelegd en niet meer rookte. Of hij dat deed, omdat hij niet praten en rooken tegelijk kon of om een andere reden, kon ik niet uitmaken; maar ik zelf voelde veel lust om zijn voorbeeld te volgen. Doch de meeste jongens rookten nog en daarom wllde ik er ook niet uitscheiden. Mijn pijp was ook nog niet half leeggebrand. Ik dampte dus maar voort en blies dapper de rookwolkjes de lucht in.

„Van dien ridder Hartemoed zal ik je nou wat vertellen,” ging Jacob van den schipper voort. „Op een dag was hij op de jacht geweest. Hij had zoo ijverig een hert nagejaagd, dat hij heelemaal van zijn dienstvolk afgeraakt was. Op 't laatst was hij alleen midden in het bosch en welken kant hij ook opreed, hij kon er maar niet uitkomen. Hij was verdwaald.

't Ging erg moeilijk, om met zijn paard door de dichte struiken en het kreupelhout te dringen. Op 't laatst werden de struiken zóó dicht, dat hij er heelemaal niet door kon. Toen steeg hij van zijn paard. Hij nam de teugels in zijn eene hand en met de andere begon hij met zijn groot zwaard de takken af te hakken, die hem in den weg zaten. Zoo maakte hij een opening, waar hij met zijn paard doorheen kon; maar 't ging erg langzaam. 't Werd avond en 't begon donker te worden en nog altijd zat hij midden in het bosch.

Eindelijk zag hij vlak vóór zich een groot kasteel. Er was een zware muur omheen en om dien muur een diepe gracht, waarover een brug lag. Maar de brug was opgehaald en ridder Hartemoed kon er niet over. Hij keek erg verbaasd, dat hij hier zoo'n kasteel vond; want hij was al dikwijls in het bosch wezen jagen, maar nog nooit had hij iets van een kasteel gezien of gehoord.

Maar ridder Hartemoed was niet bang. „Ik wil naar binnen,” zeide hij en toen klopte hij met zijn zwaard tegen de houten balken van de brug.

„Nu zal de poortwachter wel komen en de brug neerlaten. Misschien zal hij eerst vragen wie ik ben,” dacht de ridder.

Maar er kwam niemand... en toch ging de brug neer. De kettingen rammelden en de brug daalde, maar er was geen mensch te zien die ze neerliet.

Een ander zou misschien daar ongerust door geworden zijn, maar ridder Hartemoed niet. Hij leidde zijn paard over de brug en stond zoo voor de slotpoort, die stevig gesloten was. Maar toen de ridder met het gevest van zijn zwaard tegen de zware deur klopte, ging die als van zelf open, want er was niemand te zien die ze open deed.

De ridder stapte het slotplein op en zocht naar een gelegenheid om zijn paard te verzorgen. Spoedig zag hij aan

den linkerkant een stal. Daar bracht hij zijn paard heen. Geen mensch was er in den stal te zien, maar de voederbak lag vol haver en de ruif zat vol hooi. De ridder deed zijn paard het zadell en het gebit af en bond het aan een ijzeren ring aan den stalmuur vast. Toen verliet hij den stal en besteeg de breede steenen trappen voor het groote huis, dat midden op het slotplein lag. Weer moest hij kloppen en weer ging de deur open, zonder dat hij iemand zag die het deed.

De ridder stapte nu een lange gang door naar een groote zaal, waarvan de deur half open stond. Het was er tamelijk donker, want er brandde geen licht.

„Ik zou 't hier wel wat lichter willen hebben,” zei ridder Hartemoed, en zie, dadelijk verschenen zes brandende flambouwen, die door onzichtbare handen in ringen, welke in den muur vast zaten, gestoken werden.

„'t Is hier een goede bediening en de kastelein heeft weinig praats,” dacht de ridder en om eens te probeeren, of de gedienschtigheid zich nog verder zou willen uitstrekken, riep hij :

„Heidaar, heb je ook wat te eten voor me?”

Nauwelijks had hij 't gezegd, of een sneeuw wit laken werd over de groote eikenhouten tafel, die midden in de zaal stond, gespreid en een oogenblik later was de tafel beladen met een aantal schotels. Een heerlijke geur steeg er uit op. Dadelijk schikte de ridder aan, nam zijn jachtmes en begon zich te goed te doen aan de groote stukken vleesch, waarmee de schotels gevuld waren. Toen hij daarvan genoeg had, stond er opeens een groote pastei vóór hem, waar hij ook niet voor op den loop ging.

Maar al etende kreeg ridder Hartemoed dorst. Daarom klopte hij met het hecht van zijn jachtmes op de tafel en riep :

„Komaan, ik ben geen konijn ; ik wil wel wat drinken bij mijn eten.”

Dadelijk stond een groote drinkbeker voor hem, die met lekkeren zoeten wijn gevuld was. Ridder Hartemoed vatte den beker met beide handen aan, bracht hem aan den mond en zette hem niet neer, voor er geen druppel meer in was.

Toen de ridder genoeg gegeten en gedronken had, stak hij zijn beenen rechthout onder de tafel en keek eens rond. 't Was een groote ridderzaal, met allerlei wapens en hertekoppen fraai versierd. Mooie tapijten hingen voor de deuren en er was een ontzaglijk groote en breede schoorsteen in den hoek.

Toen ridder Hartemoed alles opgenomen had, begon hij slaperig te worden.

„'t Is vervelend, hier zoo alleen te zitten,” dacht hij; en daarop begon hij te roepen:

„Heidaar, edele ridder of wat je wezen mag, kom me een beetje gezelschap houden. Ik zit zoo alleen.”

Nauwelijks had hij uitgesproken, of in den muur ging een deur open, die de ridder nog niet opgemerkt had, en langzaam kwam een lange witte gedaante de zaal binnen en trad op de tafel toe. Bij den ridder gekomen, hief de witte gedaante de hand op en daar klonk opeens een holle stem . . .”

„Wat duivel voer jullie hier uit?”

Wij jongens sprongen verschríkt op uit het gras, waarin wij gezeten waren. Want het was niet de stem van de witte gedaante of van Jacob van den schipper, die sprak: het was. . . Kees de veldwachter, die op 't onverwachts vóór ons stond en ons deze woorden toebulderde.

Wij stoven uit elkander en kozen naar alle zijden het hazenpad, want met het rieten stokje van Kees was niet te spotten. Ik geloof, dat een paar jongens nog een striem beet kregen, want ik hoorde twee scherpe kreten; maar ik had geen tijd om om te zien of te blijven. In één adem liep ik voort, tot ik thuis was. Een oogenblik later zat ik in de huiskamer, waar de lamp al aangestoken was.

„Jongen, wat kom je laat thuis!” zei moeder.

„En wat zie je bleek,” voegde mijn oudste zuster er bij.

„Is er iets met je gebeurd?” vroeg moeder ongerust.

Ik schudde het hoofd en zei dat er „niets” was. Mijn avondboterham schoof ik weg, want ik „had geen trek.”

Dit was nu wel iets zóó bijzonders, dat ik mijn boterham niet lustte, dat moeder haar vraag van zoo even nog eens herhaalde. Ik hield echter vol, dat mij niets scheelde en vroeg verlof om naar bed te gaan. Na een kort „goeden nacht” stommelde ik de zoldertrap op en stond spoedig op mijn slaapkamertje.

Of er dan werkelijk „niets” was? Neen, er was wel degelijk „iets,” en dat was

Jonge lezers, zijn er onder jelui, die al eens gerookt hebben? Je hoeft er heusch niet trotsch op te zijn, als 't zoo is; want rooken is een van die dingen, die men lichter te vroeg dan te laat leert. Ik zie niet graag, dat jongens van twaalf jaar of daaromtrent al rooken; ik zie ze liever met een appel dan met een pijp of sigaar in de hand. Ik zelf heb heel wat gerookt van mijn leven; nu doe ik het in 't geheel niet meer en . . . ik ben er niet minder gelukkig door!

Maar wat ik zeggen wou: als een van mijn lezers zijn eerste pijp of sigaar al genoten (?) heeft, dan zal hij wel weten, hoe ik mij op dien avond gevoelde en waarom ik tot aller verbazing mijn boterham staan liet.

Ik kroop maar spoedig in mijn bed, denkende, dat het akelige gevoel dan wel over zou gaan. Doch dit was mis. Terwijl ik zoo stil op mijn rug lag, begon de nicotine (1) eerst recht goed te werken. 't Leek wel, of er een half dozijn kabouters in mijn maag krijgertje speelden. Eindelijk kreeg

(1) De tabak bevat een vergif, dat *nicotine* heet en de oorzaak is van de onpasselijkheid, die de meeste rookers in 't eerst gevoelen. Langzamerhand geraakt het lichaam aan dit vergif gewend, maar toch oefent het op den duur bij hen, die zeer veel rooken, een schadelijke werking uit.

ik het met die kabouters zóó te kwaad, dat ik 't niet langer in bed uithouden kon. Het zweet stond mij op 't voorhoofd en toch gingen er telkens koude rillingen over mijn lijf; nu was ik heet, dan weer koud. Ik had het benauwd, schoof het raam op en stak het hoofd naar buiten. Dat hielp een oogenblik, maar de kabouters in mijn maag bleven zoo oproerig, dat ik begon te vreezen. . . .

Ik trok zoo snel ik kon een paar kleedingstukken aan en sloop naar beneden. Daar was alles stil; mijn ouders en de anderen waren allen kort na mij gaan slapen. In een oogenblik had ik zacht den grendel voor de achterdeur weggeschoven en stond ik buiten. Ik liep een eindje den tuin in. . . . en toen kwamen de kabouters te voorschijn!

Bah, hoe akelig benauwd kan een mensch het in zulke oogenblikken hebben. Ik braakte zoo hevig, dat mijn heele lichaam er van schokte en 't was of mijn hoofd bersten zou. Tegen onzen grooten pereboom geleund, die zijn rijk beladen takken over mij heen boog, stond ik daar en gevoelde mij zoo ziek en ellendig, als een jongen van twaalf jaar maar wezen kan.

Eindelijk begonnen de brakingen te bedaren en ik kreeg 't wat minder benauwd. Ik liep naar de keuken, die achter tegen ons huis was aangebouwd en des nachts nooit gesloten werd. Daar wist ik een kopje te vinden en water. Het drinken knapte mij heel wat op. Ik veegde met mijn mouw het zweet van mijn gezicht en kwam zoo langzaam aan weer op streek. Toch had ik nog geen lust dadelijk weer binnen te gaan. Eerst wilde ik den tuin nog wat op en neer loopen, om geheel in orde te zijn. Ik was, niettegenstaande al mijn narigheid, toch blij dat ik dit karweitje maar buiten had afgedaan. Als 't op mijn slaapkamer of in bed gebeurd was. . . .!

't Was een mooie avond. Er woei een zacht windje, dat suisde door de takken van den pereboom. Het heldere

maanlicht wierp een zachten gloed over alles om mij heen. Ik keek naar den pereboom, de trots van onzen tuin. Al had mijn oproerige maag op dat oogenblik geen trek in vruchten, toch keek ik met welgevallen naar de rijkbeladen takken en zag de heldergele peren glanzen tusschen de groene bladeren. 't Zou een mooie oogst wezen dit jaar ; er zou heel wat te plukken zijn. Dat was in den regel voor een groot deel mijn werk. Geen van de huisgenooten kon op verre na zoo goed klimmen als ik en dus mocht ik in den boom en plukte vooral daar, waar mijn broer met de ladder niet komen kon. 't Was de eenige maal, dat moeder mijn klimpartijen met genoeg zag en niet bromde, al haalde ik er een scheur in mijn broekspijpen mee op.

Nu, 't zou maar enkele dagen meer duren en dan kon de pret beginnen.

Ik was nu zoo stilletjes aan weer geheel op orde geraakt en dacht weer naar binnen te gaan, toen ik aan 't eind van onzen tuin, bij 't hek waardoor men op den achterweg komen kon, op eens een gedaante meende te zien. 't Was een man, die over het houten hekje in onzen tuin keek. Ik verschrikte, want ik dacht dadelijk aan Kees den veldwachter. Daarom dook ik spoedig in elkaar, om niet gezien te worden ; maar even spoedig dook de gedaante ineen achter de doornhaag naast het hek. Dat was vreemd ! Wie zou daar zijn en waarom kwam hij mij bespieden ?

Ik kreeg een gevoel, alsof ik iets kwaads deed, dat niemand zien of weten mocht. Vlug liep ik den tuin uit en door de achterdeur, die ik zorgvuldig achter mij sloot, het huis binnen. Even voorzichtig als ik naar beneden gekomen was, sloop ik de trap weer op en een oogenblik later lag ik in mijn bed, waar ik spoedig in slaap viel.

VIERDE HOOFDSTUK,

van den perendiefstal en zijn gevolgen. — Ik breng eerst de school in opschudding, word daarna door Kees meegenomen en beleef een vreeselijken morgen. —

Gijs Balder en zijn vader.

Wat was dat een ontsteltenis den volgenden morgen! Mij broer Piet zag 't het eerst. Hij was even den tuin ingeloopt, maar kwam dadelijk weder terug. Hij vloog het huis binnen en schreeuwde zoo geweldig, dat vader en moeder en wij allen naar achteren snelden, niet wetende wat er gaande was.

En daar stond Piet. Hij zwaaide met zijn armen, deed zijn mond wagenwijd open . . . maar er kwam geen verstaanbaar geluid te voorschijn. Zeker was hij al te erg geschrikt. Doch dat duurde maar een oogenblik, want juist toen vader hem bij den kraag pakte en begon met hem eens flink te schudden, kreeg hij zijn bezinning al terug en schreeuwde opeens:

„De pereboom! De pereboom!”

Die twee woorden herhaalde hij nog wel tien keer en of wij al om strijd vroegen, wat hij meende met zijn gebrul, hij scheen niets anders te kunnen zeggen en riep maar altijd door: „De pereboom! de pereboom!”

Er schoot dus niets anders over dan aan den pereboom zelf te gaan vragen, wat hem scheelde en dat deden we dan ook terstond. Vader voorop en daarna moeder en daarachter alle broers en zusters tot zelfs onze meid inclusief stoven wij het huis uit en den tuin in . . .

Ver behoefden we niet te loopen. Daar stonden we voor onzen pereboom en keken eerst den boom en toen elkander aan... en spraken geen woord. We waren evenals Piet te veel verschrikt om dadelijk iets te zeggen.

Wat een treurig gezicht! Was dat nu onze pereboom, de roem en de trots van onzen tuin? Waar waren al die heerlijke vruchten, welke den vorigen dag nog de takken hadden doen buigen? Verdwenen waren ze bijna alle. Alleen aan de bovenste takken hingen nog enkele peren. En welk een verwoesting! De grond onder den boom was bedekt met afgerukte bladeren en kleine takken. Blijkbaar was alles in zulk een wilde haast geschied, dat men zich den tijd niet gegund had de vruchten een voor een af te plukken, maar de takken had afgerukt om vlugger gereed te zijn. In den boom hingen een aantal takken geknakt of gebroken tusschen de andere; en één groote zijtak was geheel afgebroken en hing nog maar met enkele vezels aan den stam.

Onze mooie pereboom was nog slechts een ruïne. Nooit, neen nooit zou hij meer worden, wat hij geweest was.

'k Geloof, dat ik de eerste was, die begon te schreien; maar spoedig was ik de eenige niet. Wij kinderen schreiden allemaal en zelfs moeder had moeite haar tranen terug te houden. Vader schreide niet, maar begon met gebalde vuisten heen en weer te loopen en ik hoorde hem telkens binnensmonds zeggen: „Welke schurk heeft dat gedaan?”

Ja, wie kon dat gedaan hebben? Diefstal was iets ongehoords op ons dorp. Zoolang mij heugde, had ik niet van dieverijen gehoord. In geen jaren was er zoo iets voorgevallen. Vele menschen waren dan ook zoo gerust op de veiligheid in het dorp, dat zij niet eens hun deur op 't nachtslot deden, voor ze slapen gingen! Van inbrekers, dieven en zulk slag van volk wisten wij tot nu toe alleen uit de krant.

Doch dit was nu anders geworden. En spoedig herhaalden wij allen overluid de vraag van vader: „Wie heeft dat gedaan?”

Daar schoot mij te binnen, wat ik den vorigen avond gezien had. Die man, die bij 't hekje kwam staan en eensklaps wegdook, toen hij mij zag!

„Ik weet, wie 't gedaan heeft!” riep ik uit.

Dadelijk genoot ik de eer, dat aller aandacht zich op mij vestigde. Allen kwamen naar mij toe en tegelijk met die van vader klonken nog wel vijf stemmen, die vroegen: „Wie is het dan?”

Ja, daar kon ik niets op zeggen; en ik bedacht een weinig te laat, dat mijn bewering van „weten wie 't gedaan heeft” wel wat voorbarig was. Op de herhaalde vraag van „wie is het dan?” deelde ik mede, wat ik den vorigen avond gezien had. Ik was zoo voorzichtig niet in bijzonderheden te treden en sommige punten, bijv. wat ik zelf daar uitgevoerd had, onaangeroerd te laten. En gelukkig vroeg niemand, hoe laat het geweest was, toen ik dien man zag. Wie zou ook onderstellen, dat dit gebeurd was in den nacht, op een tijd dat allen reeds te bed lagen? Zeker meende men, dat ik den man gezien had, toen ik van mijn spel thuis kwam; en ik voelde heelemaal geen lust om hen beter in te lichten.

„Haal den veldwachter!” gebod vader.

Piet en ik vlogen al. Toen wij 't huisje van Kees binnestoven, was hij juist bezig met alle bedaardheid zijn pijp aan te steken. Barsch keek hij ons aan en wij waren dan ook, wel beschouwd, heel wat in eerbied voor onzen veldwachter te kort geschoter. Immers, zonder te kloppen of onze komst op een andere behoorlijke wijze aan te kondigen, hadden wij de deur open gegooid, waren de kamer binnengestormd en stonden nu voor den geduchten man

naar onzen adem te hijgen, zonder een woord te kunnen uitbrengen.

„Wat mot dat, he?” vroeg Kees; en het „he!” klonk als een pistoolschot.

„De pereboom!” begon Piet weer te roepen; maar ik drukte mij duidelijker uit:

„Gestolen!” gilde ik met een stem, alsof de veldwachter op een kwartier afstands stond te luisteren naar wat ik zei.

Het enkele woord, dat ik uitbracht, had een geduchte uitwerking. Kees liet zijn pijp los, die in duizend stukken op den grond viel. Toen pakte hij mij bij den kraag, schudde mij heen en weer, dat mijn tanden klapperden en mij daarna op een armslengte van zich at houdende, alsof ik een of ander boosaardig gedierte was, brulde hij mij toe:

„Gestolen? Wat is er gestolen?”

„De pereboom!” antwoordde Piet en gaf daarmee een valschen schijn aan de zaak, want om onzen forschen pereboom uit den grond te halen en weg te voeren, daarvoor mocht het halve dorp wel aan den diefstal te pas gekomen zijn. Ik haastte mij dan ook, de zaak op te helderen door te zeggen:

„Ze hebben van nacht onzen pereboom geplunderd, Kees!”

De veldwachter stooft naar de deur en wij volgden hem. Maar opeens wendde hij zich om en snelde weer naar binnen, door welke onverwachte wending mijn hoofd leelijk in botsing kwam met de deurpost. Daarop lette Kees echter niet; hij greep van den wand zijn koppel met sabel en gespte zich deze om het lijf. 't Was alsof hij meende, dat de dieven bij den pereboom stonden te wachten, om door hem neergesabeld te worden. Aldus gewapend liep hij de deur uit en wij beiden hem achterna.

Wat is een veldwachter toch, als het op zulke zaken als roof of diefstal aankomt, een heel ander man dan wij gewone

menschen. De manier, waarop Kees den pereboom aankeek, onder den boom rondliep en eenige afgebroken takjes oppraapte, was al genoeg om ons met ontzag te vervullen. Zwijgend stonden wij allen op het tuinpad en keken naar onzen veldwachter. Op 't laatst keek hij ons ook aan, één voor één en met strenge blikken, alsof hij tot op den bodem van ons hart wou zien. Ik begon onder deze onderzoekende blikken een weinig te beven.

„Wie zag 't het eerst?” vroeg Kees.

Wij wezen op Piet.

„Ben je ook ergens aan geweest? Heb je iets veranderd of weggenomen?” vroeg de veldwachter en keek hem daarbij zoo barsch aan, dat Piet verlegen werd en stotterde:

„N... neen, Kees!”

„Dat is je geraden ook,” waarschuwde de veldwachter en zich tot vader wendende, voegde hij er bij:

„Alles moet precies zóó blijven liggen, als we 't gevonden hebben.”

„Goed,” zei vader.

„Heeft niemand er iets van gezien?” vroeg Kees verder; en toen vestigden zich aller oogen op mij.

„Jacob heeft gisteravond een man gezien,” zei vader.

„Kom, jongen, vertel op,” voegde hij er bij.

Ik herhaalde nu voor den veldwachter, wat ik den anderen reeds verteld had; maar als ik meende weder even gemakkelijk het juiste tijdstip, waarop de zaak was voorgevallen, te kunnen verduisteren, dan vergiste ik mij. De veldwachter vroeg dadelijk, hoe laat het geweest was en toen ik daarop geen antwoord geven kon, ging hij door met vragen, zoodat in minder dan geen tijd de naakte waarheid mijn mond ontvloeden was en al mijn verkeerdheden, van 't rooken af tot het nachtelijk bezoek aan den tuin toe, aan allen bekend waren.

Vader wilde dadelijk beginnen, met mij daarover onderhanden te nemen, maar gelukkig kwam de veldwachter tusschenbeiden met de opmerking, dat hiervoor nu geen tijd was. Er viel wel wat anders te doen.

„Den dief of de dieven moeten we vinden,” zei hij. „En ik zal ze vinden”, voegde hij er vol vertrouwen bij.

Kees vertrok, „om zijn proces-verbaal te schrijven en den burgemeester rapport te maken,” zooals hij zeide. Ook wij anderen verlieten den tuin, want het ontbijt wachtte ons en bij den ongelukkigen pereboom konden wij toch niets meer uitvoeren.

't Was met dat al laat geworden en ik kwam nog maar juist tijdig genoeg bij de school om den jongens het groote nieuws te vertellen. Ware 't vroeger geweest, zeker waren alle jongens naar onzen tuin geloopt om den wonderboom te zien; doch meester deed juist de schooldeur open en wij moesten naar binnen. Ook aan meester vertelde ik dadelijk het geval. De man keek me een oogenblik verbaasd aan; toen mompelde hij:

„Wie is de ongelukkige, die dat gedaan kan hebben?”

We zaten al op onze plaatsen, toen Gijs Balder nog binnenkwam. Gijs kwam wel eens meer te laat. Het was een ongeregeld huishouden. Een vrouw des huizes, om alles op orde te houden, was er niet, en wanneer Gijs' vader te veel gedronken had, ging alles nog ongeregelder. Als Gijs te laat kwam, zei meester er meestal niets van, want hij wist wel, dat het niet de schuld van den jongen was.

Gijs ging naar meester toe, zei iets van zijn laatkomen en stapte toen haastig naar zijn plaats, op de eerste bank, vlak vóór de mijne. Ik had aan 't gevecht van den vorigen middag niet meer gedacht en thans vervulde het veel gewichtiger feit van den perendiefstal mij geheel. Ik lette

er daarom niet veel op, dat Gijs zich op zijn plaats omkeerde en vriendelijk tegen mij knikte. Ik knikte terug, zonder er bij te denken. Maar midden onder de schrijffles keerde hij zich weer om en wierp vlug een gevouwen stukje papier op mijn tafelblad.

Meester was aan 't andere eind van de klas bezig en dus kon ik het briefje vrij openen. Ik las:

„Willen wij weer goede vrienden zijn, Jacob?”

Wat zou ik op dit voorstel antwoorden? Ik was niet haatdragend van natuur en eigenlijk had ik nog minder reden om boos te zijn dan Gijs. Ik schreef dus onder zijn vraag het korte antwoord: „Goed,” en teekende daaronder mijn voornaam: „Jacob.” Toen wierp ik het briefje weer op zijn bank terug. Ik zag, dat Gijs een kleur van blijdschap kreeg, toen hij 't geopend en gelezen had. Hij keek nog eens om en knikte mij vriendelijk toe.

En toen gebeurde het!

Ik zag, dat Gijs rondkeek naar meester, of die hem ook betrappen zon. Toen haalde hij voorzichtig iets uit den broekzak, draaide zich vlug om en reikte het mij in de gesloten hand toe. Ik strekte de hand uit en Gijs legde daarin een groote gele peer.

Ik keek naar de peer, ik voelde, dat mijn oogen al wijder en wijder zich openden, daar opende mijn mond zich ook en opeens gilde ik:

„Dief!”

Ik had de peer, die Gijs mij geschonken had, herkend: 't was er een van *onzen* pereboom!

Wat een ontsteltenis bracht mijn uitroep te weeg! De geheele school kwam in opschudding. De kinderen, die wat veraf zaten, rekten de halzen uit en sommigen klommen zelfs op de banken. En meester zelf was door mijn uitroep zoo ontsteld, dat hij nauwelijks zag, wat de andere jongens

deden, maar alleen oogen voor mij en Gijs scheen te hebben.

Gijs had zich op zijn bank omgekeerd en zat mij een poos aan te staren. Toen werd hij al bleeker en bleeker, zijn gansche lichaam begon te beven en eensklaps barstte hij in een luid schreien los.

Meent de lezer, dat ik eenig medelijden gevoelde met mijn makker? O neen, ik keek hem met vlammeende oogen aan en terwijl ik de peer in de uitgestrekte hand omhoog hield, herhaalde ik niet minder luid dan zoeven mijn aanklacht:

„Dief!”

Daar was meester mij genaderd. Hij vatte mij bij den arm zoo stevig, dat ik het een tijd naderhand nog voelde en riep mij met een stem, zooals wij nog maar zelden van onzen meester gehoord hadden, een „zwyg!” toe.

„Gaat allen aan je werk!” beval hij en keek de geheele school door met zulke barsche oogen, dat alle kinderhoofden zich diep over de leien en boeken bukten en niemand het meer waagde op te zien of te spreken.

„Geef mij die peer,” sprak meester tot mij.

Onwillig deed ik, wat mij bevolen werd. 't Leek mij, haast toe, alsof meester partij trok tegen mij en vóór Gijs. Vóór Gijs, den dief! O, ik had moeite om mijn beschuldiging niet nog eens en nog meer te herhalen, honderd keere te roepen: dief! dief! Met moeite hield ik mij in en boog mij over mijn werk; maar schrijven kon ik niet.

Ik keek naar Gijs. Hij zat geheel ineengedoken op zijn bank, met het hoofd tusschen zijn armen op het tafelblad. Ik zag zijn lichaam telkens schokken van de snikken, die hij niet bedwingen kon.

Meester zei hem niets. Waarom niet? Waarom gebood meester aan hem alleen niet, om aan zijn werk te gaan? Meester trok hem voor . . . hem, den dief!

Wat duurde die ochtendschooltijd lang. Hoe verlangde ik naar het einde, naar 't oogenblik, waarop ik de school zou kunnen verlaten en naar buiten snellen. . . . naar den veldwachter, om hem te zeggen, wie den diefstal gepleegd had. Wat zou hij opkijken, Kees de veldwachter, dat *ik* nu al den dief ontdekt had en dat Gijs Balder de peren gestolen had. Hij zou het zeker eerst niet willen gelooven, en de andere menschen ook niet; want Gijs was immers zoo'n aardige jongen, waarvan iedereen hield?

De gluiperd! De dief! Nu zag men eens, wat een slechte jongen die Gijs was. Dat wisten de menschen niet, he? Maar ik wel, ik had het altijd wel gedacht. Immers den vorigen dag met die knikkers ook; wie zou nu nog gelooven, dat Gijs toen niet valsch gespeeld had? Al had ik zelf wel geweten, dat mijn beschuldiging niet waar was en mij er zelfs over geschaamd, nu begon ik er heel anders over te denken en prees mijzelf om mijn doorzicht en verstand. Want een jongen, die peren stal, zou ook wel valsch spelen. Knikkers zou hij stelen, net zoo goed als peren; waarom niet?

Zoo wond ik mij al meer en meer op. Werken deed ik niet. Gijs werkte immers ook niet; en ik was toch niet minder dan Gijs?

Meester keek dien morgen dikwijls naar mij, maar hij kwam niet bij me en sprak ook niet tegen mij. Toen op de schriftelijke les een leesles volgde, nam ik even als de andere jongens mijn boek voor me, maar ik lette geheel niet op en als ik een beurt gekregen had, zou ik zeker mijn les niet geweten hebben. Maar meester gaf mij geen beurt dien morgen, evenmin als Gijs, die maar met het hoofd op de tafel bleef liggen. Het scheen wel, dat hij nauwelijks besef had van de plaats, waar hij zich bevond. Wie hem zoo zag zitten, zou eerst gemeend hebben, dat hij sliep, maar wie

opmerkzaam toekeek. bespeurde wel, dat het tengere lichaam van den knaap telkens door schokken werd samengetrokken, terwijl hij voortdurend beefde, alsof hij de koorts had.

Eindelijk ging de school uit. Ik wierp mijn boeken in de lade en stond reeds overeind in de bank, eer meester daartoe het teeken gaf. Meester keek mij aan en deed mij door een handbeweging weer plaats nemen. Toen zeide hij:

„Jacob, even wachten, en Gijs Balder ook.”

Zoodra alle kinderen de school verlaten hadden, kwam meester naar ons toe. Hij keek een poos op Gijs neer, die niet van houding veranderde; daarna noemde hij den knaap bij zijn naam op een toon, zóó zacht en medelijdend, dat het mij trof.

Gijs lichtte het hoofd van de bank en keek ons aan. Ik schrikte van dat gezicht, waarop een angst en een wanhoop lagen uitgedrukt, als ik nimmer bij iemand had waargenomen.

„Gijs,” zei meester en zijn stem klonk even zacht als zoeven, „jij hebt de peren niet gestolen, is het wel?”

De jongen schudde heftig het hoofd en riep op een toon vol angst en afgrijzen tevens:

„Neen, o neen! Ik niet, ik niet!”

„Dat wist ik wel, mijn kind!” zei meester en legde zijn hand zacht op het hoofd van den knaap.

Het was, of alle toorn en bitterheid uit mijn gemoed verdwenen. Ik kon mijn makker niet aanzien en nog aan zijn schuld gelooven. En toch . . . hoe kwam hij aan die peer?

Het schoot mij te binnen, dat Gijs zoo laat in de school was gekomen, dat hij bij mijn verhaal van den perendiefstal aan de schooljongens geen toehoorder was geweest.

„Gijs,” zei ik en sprak ook zacht, evenals meester, „er zijn van nacht dieven in onzen tuin geweest en die hebben onzen pereboom geplunderd. Weet jij daar dan niets van?”

Gijs schudde het hoofd zonder iets te zeggen.

„Hoe kom je aan die peer, Gijs?“ vroeg meester; en ik wachtte met spanning het antwoord af.

Doch Gijs antwoordde niet. Zijn tranen begonnen weer te vloeien en zijn gezicht nam opnieuw die wanhopige uitdrukking aan, die mij eerst zoo getroffen had.

Ik wist niet, wat ik er van denken moest. Was Gijs onschuldig? Mijn hart antwoordde toestemmend op die vraag; maar mijn verstand herhaalde de vraag van meester: hoe komt hij dan aan die peer? Een vraag, waarop geen antwoord volgde.

Ook meester scheen met de zaak verlegen. Hij vroeg niet verder, maar bleef Gijs stilzwijgend aanzien.

Daar ging de schooldeur open en . . . Kees de veldwachter stapte binnen. Ik zag een aantal jongensgezichten achter hem naar binnen gluren.

Ik begreep, dat mijn makkers den veldwachter verteld hadden, wat er gebeurd was. Kees sloot de deur. Toen kwam hij regelrecht tusschen de banken door op ons af.

Zoodra Gijs den veldwachter zag, strekte hij afwerend de handen uit en barstte in een luid jammergeschrei los. Doch Kees stoorde zich daaraan niet.

„Waar is de peer?“ vroeg hij.

Meester reikte ze hem toe.

„Is dat er een van jullie pereboom?“ vroeg de veldwachter mij.

„Ja, Kees!“ antwoordde ik met volle overtuiging; want daarvan was ik zeker.

„En heeft hij die meegebracht?“ vroeg Kees verder, op Gijs wijzende.

„Ja,“ zei ik weer.

Toen nam Kees den knaap, die weder voorover op de bank was gaan liggen, bij beide armen beet, tilde hem op en zette hem vlak vóór zich op het tafelblad. Daarop

nam hij het hoofd van Gijs tusschen zijn beide handen en boog het zoover achterover, dat hij den jongen vlak in 't gelaat kon zien. Thans keek ook Gijs den veldwachter aan; en 't was of hij geboeid werd door de strenge grijze oogen van den ouden man, die hem aanzag, alsof hij hem met zijn blikken wilde doorboren.

Gijs schreide thans niet meer, maar hij beefde weder als te voren. Ik beefde zelf ook.

„Jongen,” sprak de veldwachter, en zijn stem klonk hard en koud, „hoe kom jij aan die peer?”

Gijs antwoordde niet, maar het beven werd sterker.

Kees wachtte een oogenblik op antwoord, maar toen dat niet kwam, zeide hij:

„Jij hebt die peer gekregen, is het zoo niet? Spreek op, jongen!”

Gijs sprak niet, maar hij knikte even met zijn hoofd.

„Dat dacht ik wel,” sprak de veldwachter, even den meester en mij aanziende.

Er viel mij een pak van 't hart. Dus Gijs was niet de schuldige; Gijs was geen dief!

Maar de veldwachter ging met zijn verhoor voort.

„Van wien?” vroeg hij; en toen Gijs niet antwoordde, herhaalde hij zijn vraag in anderen vorm:

„Wie heeft jou die peer gegeven?”

Over 't gelaat van Gijs kwam sterker de trek van wanhoop en angst, dien ik al eerder opgemerkt had. Hij gaf geen antwoord, maar wrong zich om aan de sterke handen van den veldwachter te ontkomen. Toen boog Kees zich voorover en terwijl hij zijn gelaat dicht bij dat van Gijs bracht, bulderde hij den jongen toe:

„Je vader!”

Gijs uitte een schellen kreet en wierp zich met zooveel kracht achterover, dat zijn hoofd aan de handen van Kees

ontglipte. Hij zou van de bank gevallen zijn, als meester hem niet tijdig gegrepen had. Deze, die bij 't gansche verhoor tot nu toe gezwegen had, zette den knaap op den grond en sprak toen met een stem, die lang niet vriendelijk klonk, tot den veldwachter :

„Houd op! 't Is nu genoeg.”

„Ja, 't is genoeg,” antwoordde Kees. „Ik weet nu, wat mij te doen staat.”

Meteen wendde hij zich om en stapte heen. Doch bij de deur gekomen riep hij op bevelenden toon :

„Die twee jongens hier! Allebei mee!”

Ik groette den meester, nam Gijs bij de hand en zoo verlieten wij de school.

Buiten stonden verscheidene schooljongens te wachten op de dingen, die komen zouden. Toen de veldwachter verscheen, stoven ze uit elkander; maar spoedig sloten zij zich achter ons aan en zoo werd het een heele optocht.

Waar gingen we heen? Naar de woning van Gijs. De veldwachter nam zulke groote passen, dat wij jongens hem nauwelijks konden bijhouden. Af en toe keek hij om, of wij hem wel volgden:

Ik hield Gijs nog steeds bij de hand, maar wij spraken geen woord. Gijs schreide zacht en ook ik was droevig gestemd. Wat zou er verder gebeuren?

Daar waren wij de kleine houten woning, een der geringste van 't geheele dorp, genaderd. Kees lichtte de klink op en stiet de deur open. Toen keek hij naar ons om, wachtte tot wij genaderd waren en duwde Gijs en mij naar binnen. De andere jongens mochten buiten blijven staan. De veldwachter sloot de deur achter zich dicht.

Nog nooit was ik in deze woning geweest. Om de waarheid te zeggen, was ik bang voor Gijs' vader; en de andere

jongens van het dorp evenzeer. Balders was een groote ruwe kerel, die bijna geregeld misbruik maakte van sterken drank. Wanneer hij nuchter was, werkte hij met de andere arbeiders op het land, maar er kwamen heel wat dagen, waarop hij tot geregelden arbeid niet in staat was. Dan bleef hij thuis of trok naar de naburige stad, waar hij rondzwierf van de eene herberg naar de andere. Op zulke dagen zorgden medelijdende bureu, dat Gijs ten minste geen honger leed.

Voor zijn zoon was de ruwe man niet slecht. Nooit zou hij Gijs mishandelen of slecht bejegenen, zelfs in zijn dronkenschap niet. Hij hield werkelijk veel van zijn kind, al was die liefde niet sterk genoeg om den ergsten vijand van hemzelf en zijn zoon, de dronkenschap, te overwinnen.

Het portaalte, dat het woonvertrek van de voordeur scheidde, was klein. De veldwachter deed de kamerdeur open en wij stapten binnen. Mijn hart klopte, toen ik Balder aan de tafel zag zitten. Hij lag met het hoofd op de armen, alsof hij sliep; maar bij ons binnentreden keek hij op met doffe, slaperige oogen.

Doch wat veranderde die blik, toen hij den veldwachter herkende. Opstaande en zich aan de tafel vasthoudende, keek hij ons aan. Diepe rimpels trokken zich op zijn voorhoofd samen en zijn grijze oogen begonnen te lichten met een onheilspellenden gloed.

De veldwachter deed een schrede voorwaarts en zeide kortaf:

„Mee naar den burgemeester!”

De man verroerde zich niet, maar zijn blik werd strakker.

„Hoor je me niet, kerel!” hernam de veldwachter en hij herhaalde zijn bevel:

„Je moet mee naar den burgemeester!”

„Waarom?” klonk het nu, zwaar en dof.

De veldwachter kwam nog een schrede dichterbij, legde zijn hand op den arm van den man en zich voorover buigende, zoodat hij Balder vlak in 't gelaat kon zien, zeide hij scherp :

„Omdat jij vannacht peren gestolen hebt bij den bakker!”

De man uitte een zwaren vloek en de hand van den veldwachter van zich afschuddende, lichtte hij den arm op om den beschuldiger met de gesloten vuist een slag toe te brengen. Doch Kees greep met een sterke hand den opgeheven arm en maakte hem voor een oogenblik weerloos.

„Nu brak de woede van den dronkaard los. Onder het uitbraken van vreeselijke bedreigingen sprong hij achteruit, en terwijl hij met een haastigen greep achter zich een mes, dat op den schoorsteenmantel lag, aanvatte, stortte hij op den veldwachter los.

Deze beweging was zoo haastig, dat Kees geen tijd had zich te verweren en zeker getroffen zou zijn, wanneer niet op 't zelfde oogenblik Gijs naar voren was gesnel en zich met den uitroep: „Vader! vader!” tusschen de beide mannen had geworpen.

Tegelijk greep de veldwachter naar het mes. doch te laat. Een kreet weerklonk. . . . en bloedende stortte Gijs aan de voeten van zijn vader neer.

Nooit zal ik de vreeselijke verandering vergeten, welke er op 't gelaat van den man zichtbaar werd, toen hij bespeurde, wat hij gedaan had. Met een krachtigen stoot wierp hij Kees achteruit en liet zich toen op de knieën bij het lichaam van zijn kind neervallen. Onder de heftigste zelfbeschuldigingen riep hij Gijs bij de liefste namen, welke hij bedenken kon. Beurtelings raasde en tierde hij, of sprak zoo zacht en teeder, alsof hij een kindje van eenige maanden sussen moest.

Ik was aan de andere zijde van Gijs neergeknield en

terwijl ik het hoofd van mijn makker tegen mij aan liet rusten, trachtte ik met mijn zakdoek het bloed te stelpen, dat uit den rechterschouder vloeide. Doch te vergeefs; het bloed bleef vloeien en doortrok den blauwen kiel van Gijs geheel. Op dit gezicht werd ik wanhopig en begon luide te schreien.

De veldwachter was misschien een oogenblik verbluft geweest door den stoot, dien hij ontvangen had; maar spoedig toonde hij zich weder in al zijn kracht. Zonder een woord te zeggen, bukte hij zich, nam den knaap in zijn sterke armen en liep met hem naar achteren. Bij den regenbak, die in het achterhuis uitkwam, legde hij Gijs voorzichtig neer, putte vlug een emmer water en terwijl hij handig den knaap de kleeren van het bovenlijf trok, zoodat den gekwetste schouder bloot kwam, begon hij deze met zijn zakdoek te wasschen en te betten.

„Haal een oud hemd uit de kast!” beval hij den vader, die evenals ik den veldwachter naar het achterhuis gevolgd was. Dadelijk voldeed Balder aan dit bevel. Zijn woestheid was geheel geweken; gedwee ging hij naar binnen en kwam met het gevraagde terng. Kees scheurde het hemd in lange reepen en nadat hij eerst een stuk linnen, vierdubbel gevouwen en goed nat gemaakt, op de wonde gelegd had, verbond hij deze zoo stevig, dat het bloeden spoedig ophield. Toen nam hij den knaap weder op en droeg hem naar binnen, waar hij hem in de bedstede legde, die in de woonkamer uitkwam.

Gijs had na den eersten kreet geen geluid meer gegeven. Hij was in zwijm gevallen en lag daar als een doode met met zijn bleek gelaat op het witte kussen

De veldwachter zond om den dokter, die uit de naburige stad moest komen. Ons dorp bezat geen geneesheer. De

dokter kwam des namiddags en verklaarde gelukkig de wonde van Gijs niet voor levensgevaarlijk, hoewel zij vrij diep was en het bloedverlies den knaap zeer had uitgeput. Een buurvrouw nam de zorg voor het kind op zich.

Kees ging heen en liet Balder bij zijn zoon achter. Ik ging met den veldwachter mee naar den burgemeester, aan wien ik alles moest vertellen, wat er gebeurd was. Des avonds ging Kees weer naar de woning van Balder en ontbood den man opnieuw bij den burgemeester. Balder ging thans gewillig mede en bekende den gepleegden diefstal. Een makker van zijn allooi, die in de stad woonde, had hem geholpen. Deze had ook de peren op een kar weggevoerd. Balder had er slechts een paar gehouden en deze des morgens aan zijn zoontje gegeven met het bevel ze dadelijk op te eten.

Gijs had dit niet gedaan. Eén had hij bewaard voor mij, om de verbroken vriendschap te herstellen; en juist daardoor was de diefstal ontdekt.

Dit alles hoorde en begreep ik eerst later. Van Gijs zelf vernam ik toen ook, dat hij door mijn beschuldigenden uitroep: „dief!” eerst verbijsterd was geweest; maar spoedig was hem als een bliksemstraal de gedachte door 't brein geschoten, dat, *als* er een dief was, dit zijn vader zijn moest! Door deze gedachte was hij zoo vreeselijk ontsteld geworden, dat hij den geheelen morgen niets anders had kunnen doen dan schreien; en om die reden had hij ook geen enkel antwoord gegeven, noch op de vragen van den meester, noch op die van den veldwachter.

De perendiefstal kwam voor de rechtbank en Balder werd met zijn makker veroordeeld tot eenige weken gevangenisstraf. 't Is de vraag, wie onder deze straf meer leed: de vader of de zoon.

Na afloop van zijn straf tijd kwam de ongelukkige man

niet weer op ons dorp terug. Door tusschenkomst van den veldwachter ontving hij van den burgemeester het reisgeld, om zich naar Amerika te begeven. Spoedig vertrok hij en niemand zag hem op ons dorp ooit terug.

Ook Gijs niet; want de vader, die zijn kind in dolle drift bijna gedood had, durfde van dit kind geen afscheid nemen. Maar toen hij eenigen tijd in Amerika was, begon hij geregeld aan den burgemeester eenig geld te zenden. Een kort briefje, gebrekkig geschreven en gesteld, meldde de bestemming en eindigde steeds met de woorden : „Zegen voor mijn kind !”

Gijs werd door de zorg van het Gemeentebestuur in een ordelijk gezin opgenomen. Zijn wonde genas langzaam. Eindelijk was hij weder gezond en daar hij thans in een betere omgeving was dan vroeger, ging hij in lichamelijk en zedelijk opzicht zeer vooruit. De jongen deed uitstekend zijn best en toen hij de school geheel doorloopen had, werd hij door den dorpstimmerman in de leer genomen.

Acht jaren na 't vertrek van Balder hield het zenden van geld uit Amerika op. Een brieftje, met een vreemde hand geschreven, vermeldde den dood van Gijs' vader. De laatste woorden van den overledene, schreef de vreemde, waren geweest een bede voor het geluk van zijn zoon.

Kort daarop ging onze dorpstimmerman stil leven en Gijs was met het geld, hem door zijn vader gezonden en door den burgemeester zuinig beheerd, in staat, de timmermansaffaire over te nemen.

Nog altijd is Gijs Balder de timmerman van het dorp. Hij verstaat zijn vak nitmuntend en wordt door ieder geacht. Hij is een ernstig man geworden, evenals hij na de ongelukkige gebeurtenis die wij beschreven hebben, nooit meer een vroolijk onbezorgd kind is geweest. Toch is hij gelukkig, zoo als ieder die trouw en eerlijk zijn plicht doet.

Laatst heb ik hem bezocht. Wij haalden de oude schooldagen nog eens op, hoewel ik uit kieschheid over den perendiefstal zweeg. Maar Gijs begon er zelf over. Met liefde en eerbied sprak hij van zijn vader, die in zijn laatste levensjaren aan zijn kind had goedgemaakt, wat hij eerst misdreven had.

VIJFDE HOOFDSTUK,

waarin verteld wordt, hoe Jacob van den schipper zijn winterjas verliest en hoe hij als antwoord op een dankbetuiging van Kees den veldwachter een paar striemen over de broek ontvangt.

Op den zomer was het najaar gevolgd en daarop den winter. In elk jaargetijde hadden wij gespeeld en gedarteld en genoten van onze jeugd.

Als ik thans aan mijn kinderjaren terugdenk, dan kan ik me geen enkelen dag met slecht weer herinneren. En toch moet het ook toen dikwijls geregend hebben, en mistig en koud geweest zijn, zoowel als thans. Maar later vergeet men dat en alleen de vroolijke zonnige dagen blijven in de herinnering achter.

En dan geloof ik ook niet, dat ik als jongen heel veel om slecht weer gaf. Tegenwoordig grijp ik naar de paraplu als 't regent en ik de deur uit moet; maar als schooljongen? Ik geloof niet, dat ik ooit een paraplu mee naar school gehad heb! Ik weet ten minste zeker, dat ik toen zoo'n ding niet rijk was en 't zou er dus al een van mijn vader of van een mijner zusters geweest moeten zijn; maar je begrijpt, dat die geen zin hadden hun goede paraplu aan zulk een wildebras van een jongen mee te geven. Maar ik had er ook geen noodig. Wat hinderde het, al vielen de waterstralen eens wat overvloedig op mijn bol neer. „De meeste regen valt toch bezijden!” dachten wij jongens en het bestje, dat er al op ons lijf terecht kwam, och, dat droogde wel weer.

Zoo was het ook des winters met de overjassen. „Jongen,”

zei moeder dikwijls, „als je een arm kind was, zou je naar een winterjas verlangen; en nu je er een hebt, laat je hem thuis.”

De waarheid was, dat wij een dikke jas een verbazend lastig kleedingstuk vonden. Hoe konden we baantjeglijden of sneeuwballen gooien met zoo'n stijve jas aan het lijf? Dat ging immers niet; en daarom lieten wij de jas thuis, of als dat niet mocht, trokken wij ze buiten uit en hingen ze aan een hek of een lagen boomtak. Dit was zeker niet erg verstandig en ik herinner me, dat Jacob van den schipper eens op die manier zijn jas bijna kwijt geraakt is.

Gestolen misschien? Neen, dat deed men op ons dorp niet, zooals ik al eerder gezegd heb, behalve op dien eenen keer... maar dat weten de lezers al. Ik zal vertellen, hoe 't gebeurde.

't Was winter, en 't had nog al gevroren. Op het water in de vaart, die ons dorp doorsneed, was een ijskorst gekomen, die spoedig sterk genoeg was om ons te dragen. Natuurlijk waren wij bijna den geheelen dag op de vaart. Mooi ijs was het echter niet, want het water was brak en 't ijs zacht en brokkelig. Van schaatsenrijden kwam daardoor niet veel, maar voor een flinke glijbaan was het ijs goed genoeg. We gleden dan ook en sulden, dat onze beenen er des avonds stijf van waren.

Op een middag waren we tusschen schooltijd ook weer druk bezig. We hadden allen zoo haastig mogelijk gegeten en nu hadden we nog wel drie kwartier tijd, eer de school aanging.

Ons huis stond vlak aan de vaart, zoodat ik gemakkelijk het eerst op de glijbaan present wezen kon. Mijn jas had ik, niettegenstaande de waarschuwing van mijn zuster, dat het erg koud was, in huis gelaten. Koud? Wie voelde daar op de glijbaan iets van? De andere jongens hadden gedaan

als ik, en hun overjas niet meegebracht. Alleen Jacob van den schipper maakte een uitzondering; hij had zijn jas aan. Maar we waren nog niet lang aan 't glijden, of de jas ging uit en mijn vriend zocht een plekje, om ze zoolang op te bergen.

„Hier Jaap!” riep ik en wees hem een der groote houten palen, die op eenigen afstand van de brug stonden. Elke paal droeg een zware ijzeren pen op den kop, ten dienste van de schippers, die daar hun haken om sloegen of er tegen duwden. als zij wat scheef voor de brug kwamen.

Jacob van den schipper klauterde een eindje tegen de paal op en hing zijn jas met de lus om de ijzeren pen. Dat was een uitstekende kapstok.

Toen weer aan 't glijden! Wij zwierden en sulden in lange rijen achter elkander over de glijbaan. Viel er één, dan vielen allen, die achter hem kwamen. Dat was dan een verwarde jongenshoop, die joelend en schaterend weder uiteen scharrelde.

Wat een pret!

Baantjeglijden vind ik nog altijd een van de heerlijkste vermaken, die de winter brengt. Ja, sneeuwballen-gooien is ook een genot, en schaatsenrijden spant natuurlijk de kroon; maar gooi daarom het baantjeglijden niet weg! 't Is zoo'n mooi spel en zoo gemakkelijk en goedkoop! En hoe gauw is een sullebaan klaar! 't Moet heel wat vriezen, eer men schaatsenrijden kan en er moet vrij wat sneeuw vallen, eer er een sneeuwpop van gemaakt kan worden; maar een beetje vorst en een kleinigheid sneeuw of ijs is voor een glijbaan al voldoende.

Ja, baantjeglijden is een heerlijk spel. Als ik langs een mooie gladder sullebaan kom, dan gaan mijn voeten als 't ware van zelf al dwars staan en dikwijls gebeurt het, dat ik den lust niet bedwingen kan om een klein loopje te

nemen en dan.... daar gaat-i! Dan kijken de jongens eerst wel wat mal, als er zoo'n groote man midden tusschen hen door komt zeilen; maar als zij zien, dat ik er geen brekebeen in ben, beschouwen ze mij al heel gauw als hun kameraad en spoedig sult er een heele rist achter mij aan. Maar.... ik trek er de jas niet meer bij uit, zooals Jacob van den schipper toen deed.

We waren nog druk aan 't glijden, toen er op eens van den kant een stem klonk, die ons toeriep op te houden en aan den wal te komen.

't Was Kees de veldwachter.

Mochten we niet glijden? Was dat dan ook al verboden? We deden toch geen kwaad!

Neen, kwaad was het niet, maar.... 't werd gevaarlijk!

„De sluisdeuren staan open! 't Water wordt afgetapt!” riep Kees.

De meeste jongens begrepen niet, wat de veldwachter meende, maar ik wel. Ik had er des morgens vader van hooren spreken. Een half uur voorbij ons dorp eindigde het kanaal. Het liep in een zeearm uit, maar door sluizen was het daarvan afgesloten. Eb en vloed konden dus het water in onze vaart niet laten dalen of rijzen, zooals in 't groote buitenwater gebeurde. Nu en dan werd het water in 't kanaal ververscht; dan opende men eenige malen achtereen bij eb de sluizen, zoodat het meeste water uit het kanaal in den zeearm vloeide; en daarna liet men bij vloed weer versch zeewater in 't kanaal stroomen. Ook als de oevers nagezien of hersteld moesten worden, liet men het kanaal gedeeltelijk leeg loopen.

Van vader had ik des morgens gehoord, dat men thans zoo iets voornemens was. 't Kanaal moest gedeeltijk geledigd worden, om op enkele plaatsen de oevers na te zien en te repareren. Dat was juist een mooie karwei voor den

winter, had vader gezegd; want dat gaf weer werk en brood voor velen.

Ik begreep, dat Kees dit bedoelde. Toen ik naar het ijs keek, zag ik, dat het in 't midden lager stond dan aan de kanten. Als 't water afgetapt werd, moest het ijs zakken en natuurlijk in 't midden het eerst.

Dat de waarschuwing van den veldwachter dus een goede reden had, voelde ik wel. Als 't ijs nog meer zakte, zouden er spoedig scheuren in komen. Toch had ik niet veel lust om dadelijk de heerlijke glijbaan in den steek te laten; en de andere jongens evenmin. We gleden dus nog wat voort en lieten Kees roepen; maar toen deze zag, dat zijn bevel niet werd opgevolgd, klauterde hij bij den kant neer om ons op ons eigen terrein te bestoken. En zoodra wij hem, met kleine voorzichtige pasjes, want hij was bang om te vallen, onze glijbaan zagen naderen, met den rieten stok, dien we zoo goed kenden, in de hand . . . toen begrepen we, dat het tijd was beenen te maken. In een oogenblik waren we op den kant en daar juist de schoolbel ging, trokken wij juichend en stoeiend naar de school.

Midden onder de eerste les schoot mij op eens — hoe 't zoo kwam, weet ik niet — de jas van Jacob van den schipper te binnen. Had hij zijn jas mee naar school genomen of hing die nog aan de paal in de vaart?

Ik wilde er toch eens naar informeeren en besloot, een telegram naar mijn vriend af te zenden.

Ja, wij telegrafeerden somtijds in de school; ten minste zoo noemden wij het. 't Was eigenlijk een soort vingerspraak, zooals de doofstommen kennen. Wij hadden daarvan eens gelezen: hoe aan de ongelukkige menschen, die niet hooren of spreken kunnen, geleerd wordt met hun vingers een aantal figuren te maken, die bepaalde letters moeten beteekenen. Zij leeren die teekens maken en begrijpen, zoodat twee doof-

stommen met elkander een gesprek kunnen voeren door middel van de vingers. Ook kan een doofstomme op die wijze spreken met iemand, die wel hooren en spreken kan, wanneer deze ook de vingerspraak verstaat. Dit stond in een leesboek en meester, die er wat meer van scheen te weten, had ons zelfs met zijn vingers enkele teekens voorgedaan.

Een en ander had onze belangstelling zoozeer gaande gemaakt, dat wij jongens van de hoogste klasse een vingeralfabet hadden samengesteld. In 't eerst oefenden wij er ons dagelijks in en meermalen zag men toen een paar jongens in diep gesprek langs den weg loopen, zonder dat zij een mond opendeden of een geluid lieten hooren. Later ging het nieuwtje er wat af en gebruikten wij de vingertaal alleen nog maar in de school, als we elkaar wat vertellen wilden zonder gevaar te loopen, dat meester er aan te pas kwam. Dan lagen onze handen heel onschuldig op de bank en zonder dat het de aandacht trok, vormden de vingers allerlei figuurtjes. De twee wijsvingers gekruist bijv. was *a*, de rechterpink gebogen een *b*, duim en wijsvinger van dezelfde hand tegen elkaar een *o*, enz. We keken elkander oplettend naar de handen en zoo konden we somtijds een heel gesprek voeren. 't Ging wel niet vlug, maar duidelijk was het toch.

Zoo deed ik thans ook. Eerst zocht ik de aandacht van Jacob van den schipper te trekken en toen mij dat gelukt was, vormden mijn vingers het woordje: *jas*.

Ik zag hem schrikken. Vlug vormde hij het woord *paal* en keek daarbij zóó ontsteld, dat ik er alles van begreep.

Hij had zijn jas aan de paal in de vaart laten hangen!

Hoe moest mijn vriend nu naar vier uur verlangen. Zou de jas er dan nog hangen?

Och, waarschijnlijk wel. Gestolen zou ze in dien tijd

wel niet worden. Maar toch was 't mogelijk. dat iemand de jas meenam, niet uit zucht tot stelen, maar eenvoudig om te informeeren aan wien dat kleedingstuk toebehoorde. Dan zou de eigenaar zijn jas waarschijnlijk wel terug krijgen, maar vrij zeker met een duchtig standje van zijn vader of moeder op den koop toe.

Zoodra de school uitging. holde Jacob van den schipper naar de vaart. Ik liep met hem mee. Zou de jas er nog hangen ?

Ja, zij hing nog op dezelfde plaats, aan de paal in de vaart; maar

Het ijs vertoonde groote scheuren en er stond heel wat water op. In 't midden was 't erg gedaald, zoodat het een soort zak vormde: hoog aan de kanten en laag in het midden. Bij de brug en aan de palen, overal waar 't ijs zich vast gehecht had, zat het nog op de oude hoogte, zoodat het ook van die plaatsen schuin afliep.

Wij stonden aan den kant en keken naar het ijs en naar de jas, die daar op de paal hing, bijna midden in de vaart. Na eenig aarzelen klauterde Jacob van den schipper bij den wal naar beneden en zette voorzichtig een voet op het ijs.

Zou hij 't wagen? 't Was zeker gevaarlijk, want aan den kant steunde het ijs niet meer op het water, dat er onder weg geloopt was. En ijs, dat geen steun heeft, breekt licht, al is het nog zoo dik. Ook liep het ijs schuin naar 't midden af en 't was dus niet gemakkelijk op de been te blijven.

Ik klauterde ook bij den wal neer en aan den kant staande, reikte ik mijn makker de hand. Nu kon hij, mij vasthoudende, zich voorzichtig wat verder wagen. Het ijs hield hem en toen hij mij losliet deed hij nog een schrede en stond nu op ijs, dat op water steunde en dus minder gevaar van breken gaf.

Maar . . . een eind verder was een scheur.

„Kom er af, Jaap!" riep ik waarschuwend.

Doch mijn vriend keek naar zijn jas en ging voort. Met een kleinen sprong wipte hij over de scheur heen en stapte toen voorzichtig verder. Hij naderde nu het midden van de vaart, waar heel wat water op het ijs stond. Jacob plaste er door heen; op een paar natte voeten zag hij niet, al was het wat koud.

Spoedig was hij nu den paal genaderd, waar zijn jas hem als 't ware wenkte. Doch hier kwam een nieuwe moeilijkheid. Om den paal heen was het ijs vast blijven zitten op de hoogte, waarop het eerst gevormd was, en nu het water gezakt was, liep het ijs aan alle zijden van den paal met een sterke helling naar beneden. Mijn makker moest dus tegen een ijshelling op, wat niet gemakkelijk zou gaan. En gevaarlijk was het ook! Het ijs moest daar onsterk zijn, hoe licht kon het breken!

„Kom liever terug, Jaap!” riep ik weer.

Maar mijn vriend gaf geen antwoord. Hij stond even stil, om zich te beraden. Toen ging hij op de knieën liggen en begon langzaam op handen en voeten tegen het ijs op te kruipen.

Intusschen was ik niet de eenige toeschouwer gebleven. Een aantal schooljongens hadden zich bij mij gevoegd en ook enkele volwassenen, die toevallig voorbijkwamen, bleven staa en keken naar den jongen op het ijs.

Daar klonk opeens een bekende stem. 't Was Kees, de veldwachter.

„Wil jij voor den drommel eens van dat ijs afkomen?” riep hij.

Jacob van den schipper keek even om. Toen ging hij bedaard voort met tegen de ijshelling op te kruipen. Wij jongens lachten natuurlijk en de veldwachter werd boos.

Dreigend met zijn stok begon hij weer:

„Kwajongen, kom hier of”

XI: I.

De veldwachter voltooide zijn bedreiging niet, want op hetzelfde oogenblik ging er een kreet van schrik onder ons op. Wat gebeurde er?

Juist had Jacob van den schipper den paal bereikt en wilde hij er zich aan vastgrijpen, toen met een vreeslijk gekraak het ijs onder zijn lichaam in stukken brak. De jongen viel en zonk onder de ijsbrokken weg.

Een verward geschreeuw ging er aan den kant op. Radeloos van schrik stond ik onder aan den wal, aan den rand van het ijs, en stak mijn armen uit naar mijn ongelukkigen vriend.

Daar hoorde ik opeens een stem:

„Hier jongen, pak aan!”

Ik keek op. De veldwachter stond naast me. Hij trok zijn uniformjas uit en wierp mij die met zulk een drift toe, dat ik haast met het kleedingstuk omver tuimelde. Toen liep hij op een draffe het ijs op, sprong over de scheur en lag een oogenblik later languit voorover in het water, dat het ijs daar bedekte, terwijl hij zich voorzichtig voorwaarts schoof in de richting van den paal.

Daar was Jacob van den schipper intusschen weder boven gekomen. Hij sloeg de armen uit en poogde zich aan het ijs vast te houden, doch dit brokkelde onder zijn handen af en hij zonk weder weg. Nogmaals kwam hij spartelend boven en toen schreeuwden wel dertig stemmen aan den wal: „De stok! Pak den stok beet! De stok!” Want de veldwachter was nu zoover vooruit gekropen, dat hij zijn stok, dien hij zelf bij de punt gevat had, boven de opening in 't ijs kon houden. En gelukkig, mijn vriend greep den stok en hield er zich stevig aan vast.

Toen Kees merkte, dat hij „beet” had, begon hij te roepen: „Hou vast, jongen, hou vast!” en tegelijk kroop hij langzaam achteruit. Jacob van den schipper hield vast. Met de

Lith. Enrik & Binger. Harlem

eene hand den stok houdende, trachtte hij zich met de andere op het ijs te beuren. Eenige malen mislukte dit, doordat het ijs telkens afbrak; maar eindelijk, dank zij de hulp van des veldwachters stok, kon hij zich op het ijs werken.

Hij wilde dadelijk gaan staan, maar Kees schreeuwde: „Liggen blijven! Net als ik!” en Jacob was slim genoeg, om dadelijk de bedoeling van zijn redder te begrijpen. Ware hij gaan staan, dan zou zeker op die plaats het ijs weder gebroken zijn. Liggende en den stok steeds vasthoudende, kroop hij den veldwachter achterna. Bij de scheur gekomen, stond Kees op en Jacob volgde zijn voorbeeld.

De veldwachter vatte hem bij de hand, beiden namen een aanloopje en een sprong en . . . een oogenblik later stonden de man en de jongen op den wal, omringd door een aantal menschen, vooral schooljongens en meisjes, die allen om 't hardst juichten en hoera! riepen.†

Jacob van den schipper was in den regel van geen klein gerucht vervaard en ook nu was hij wakker genoeg om te begrijpen, dat hij zijn redding, misschien zijn leven, aan den veldwachter te danken had. Hij ging dus recht voor Kees staan en zeide:

„Kees, ik dank je wel hoor, dat je mij zoo geholpen hebt.”

De veldwachter keek hem eerst even aan, zonder iets te zeggen; toen gaf hij den jongen met zijn stok een paar striemen over de broek, die geducht aankwamen, en zei:

„Naar huis, kwajongen! en dadelijk in je bed!”

Jacob van den schipper volgde den raad, die hem op zoo nadrukkelijke manier gegeven werd en met de hand op 't natte achterdeel van zijn broek, liep hij op een draf naar huis.

„Waar is mijn jas?” vroeg de veldwachter.

Ik gaf ze hem over en wilde hem helpen, ze aan te trekken; maar toen hij ontdekte, hoe nat hij van voren was, nam hij de jas over den arm en liep vlug naar zijn woning.

De jas van Jacob van den schipper bleef verscheidene dagen op den paal hangen. 't Begon eindelijk te dooien en toen het ijs grootendeels uit de vaart verdwenen was, kon de schipper, Jacobs vader, met een roeiboort de jas gaan halen.

Al die dagen moest Jaapje zonder overjas naar school, en toen hij zijn kleedingstuk eindelijk terug had, was het duidelijk te zien, dat jassen er niet beter op worden, als zij eenige dagen en nachten bij alle weer in de buitenlucht hangen.

ZESDE HOOFDSTUK,

waarin groote plannen worden beraamd en ten uitvoer gebracht. — Kees jaagt een gewichtige vergadering uiteen, waarvan de voorzitter in de sloot duikelt. — Het feest van den veldwachter. — Besluit.

„Dat is een goed denkbeeld van den burgemeester,” zei vader, terwijl we aan de ontbijttafel zaten.

„Wat bedoel je?” vroeg moeder.

„De burgemeester wil onzen ouden veldwachter in de volgende maand een cadeau laten geven. Daarvoor vraagt hij nu een bijdrage van alle ingezetenen van het dorp.”

„Waarom juist in de volgende maand?” vroeg moeder verder.

„Omdat het dan, ik meen op den vijftienden, juist veertig jaar geleden zal zijn, dat Kees tot veldwachter in deze gemeente is aangesteld,” antwoordde vader.

„Veertig jaar,” zei moeder, „’t is een heele tijd.”

„Ja, en de man heeft al die jaren trouw en eerlijk zijn betrekking vervuld,” zei vader. „Hij verdient het, dat de burgerij dien dag tot een feestdag voor hem maakt.”

„Nu, dat zullen ze zeker wel,” meende moeder. „Als ieder wat geeft, is er spoedig een aardig sommetje bijeen. Zijn er al bepaalde plannen?”

„Dat geloof ik niet,” sprak vader. „Eerst moet blijken, hoeveel geld er inkomt; en daar zal men dan waarschijnlijk iets moois of nuttigs voor koopen.”

„Er moest toch eigenlijk nog wat bij,” opperde mijn oudste zuster en ze verduidelijkte haar meenig door er bij te voegen: „wat vlaggen, een eerepoort en muziek bijvoorbeeld.”

„He ja,” viel ik in, door deze voorstelling opgewekt om ook een duit in 't zakje te leggen; „t moest een groot feest worden.”

„Jelui schooljongens moogt Kees ook wel een cadeau geven,” zei vader schertsend.

„Waarom, vader?” vroeg ik, want ik begreep de bedoeling niet dadelijk.

„Omdat de man zooveel last met jullie heeft,” zei vader. „Hij is er oud en grijs van geworden.”

„Kees heeft het toch veertig jaar uitgehouden,” meende ik.

Allen lachten en moeder zei:

„'t Beste cadeau, dat de jongens aan Kees geven kunnen, zal zeker een goed en ordelijk gedrag zijn. De man wordt oud en daarom gaat het nalooopen der straatbengels niet zoo vlug meer als vroeger.”

Ik kan niet zeggen, dat deze opmerking van moeder veel vat op mij had; ten minste toen ik aan de school kwam, dacht ik er niet aan haar woorden over te brengen. Maar wel vertelde ik, welk feest er op handen was; want de onderstelling mijner zuster maakte ik dadelijk tot zekerheid.

„In de volgende maand is Kees 40 jaar veldwachter en dan zal er een groot feest op 't dorp gegeven worden,” vertelde ik.

Alle jongens hoorden met de meeste aandacht mijn mededeeling aan. Een feest was op ons kleine dorp wel iets zóó bijzonders, dat wij ons geen van allen herinnerden er nog ooit een bijgewoond te hebben. Er was zelfs niet eens kermis op ons dorp; ten eerste, omdat het zoo klein was en ten tweede, omdat het dorp heel dicht bij een stadje lag en dus alle dorpsbewoners, die van pretmaken hielden naar de stads-kermis konden gaan.

Een feest was dus wel iets, dat ons met belangstelling moest vervullen.

Toen de jongens nadere bijzonderheden vroegen, kon ik die niet geven en ik bedacht met eenigen schrik, dat ik mij veel te stellig had uitgelaten. Immers, vader had alleen over een cadeau gesproken en 't was mijn zuster geweest, die een feestje gewenscht had; maar wenschen en hebben zijn twee. Wel beschouwd, was dus de kans op een dorpsfeest nog zeer gering. Ik bedacht dit wel wat laat en durfde nu niet meer met de nuchtere waarheid voor den dag komen.

Later bleek, dat mijn voorbarigheid van invloed was geweest. Misschien had er niemand aan een feest gedacht en was alles met een cadeau aan Kees afgelopen; doch nu kwamen des middags alle jongens thuis en hadden het zóó druk over het aanstaande feest van den veldwachter, dat de vaders en moeders niet laten konden, er ook over te gaan praten. Zoo kwam het, dat al spoedig 't geheele dorp sprak over een feest, zonder dat er eigenlijk nog een op handen was. En toen nu de intekenlijst bij den burgemeester terugkwam en deze zag, dat bijna iedereen voor een kleiner of grooter bedrag geteekend had en 't geheel werkelijk een vrij groote som bedroeg, toen meende ook hij, dat er behalve een cadeau nog wel wat anders wezen mocht. Hij noodigde eenige burgers uit om met hem, burgemeester, te overleggen; en daar mijn vader ook tot deze commissie behoorde, vernam ik af en toe iets van de plannen, welke zouden worden uitgevoerd.

Of 't nu daardoor kwam, weet ik niet; maar op een dag kreeg ik een schitterend denkbeeld. Wij schooljongens moesten ook aan het feest van den veldwachter deelnemen! Hoe, dat wist ik niet; maar meedoen moesten wij er aan. Immers, wat er op 't dorp gebeurde, ging toch ook ons jongens aan; en wie hadden er meer met den veldwachter te maken dan wij?

Ik sprak er met Jacob van den schipper over en deze vond dadelijk mijn inval uitstekend.

„Laten wij een vergadering beleggen,” zei hij. „Dat doen groote menschen bij zoo'n gelegenheid ook,” voegde hij er tot mijn voorlichting bij.

„Een vergadering van alle schooljongens?” vroeg ik.

„Alleen van de hoogste klasse,” meende hij. „Later kunnen we zien, of we de kleintjes er ook in zullen halen.”

Met de kleintjes bedoelde hij alle leerlingen, die niet in „de hoogste” zaten.

„De meisjes ook?” opperde ik.

Doch daar was Jacob van den schipper tegen.

„Meisjes zijn lastig hij zulke dingen,” verklaarde hij, zoostellig, alsof hij daarvan heel wat ondervinding had opgedaan.

Ik schikte mij naar zijn meening en wij besloten de jongens van onze klasse dadelijk met ons plan in kennis te stellen; namelijk met het plan om een vergadering te houden, want onze eigenlijke bedoeling wilden wij liever niet onmiddellijk bekend maken.

Ik schreef de „oproeping” tot de vergadering; het convocatie-biljet, zooals Jacob van den schipper zei, dat zoo iets heette. Zonder dat meester het merkte, werd dien morgen een stuk papier bij de jongens der hoogste klasse rondgestuurd, waaarop door mij geschreven was:

GEHEIM!!

Van middag om twee uur vergadering van de jongens der HOOGSTE klasse bij de kopboomen achter het reigersbosch.

Geen kleintjes meebrengen!

GEHEIM!!

Des middags waren bijna alle jongens op de afgesproken plaats present. Een kwartiertje buiten het dorp lag een groote weide, die geheel met populieren beplant was. In die populieren, meest hooge zware stammen met een breede kroon, nestelden een groot aantal blauwe reigers, aange trokken door de nabijheid van den zeearm, waar voor hen

heel wat buit te halen viel. Wij noemden die weide het reigersbosch, hoewel het weinig van een bosch had; maar vroeger was 't geen weide geweest en had er kreupelhout gegroeid, zoodat de naam zeker uit dien tijd afkomstig was.

Langs het reigersbosch liep een breede sloot, waarvan de kanten met een rij knotwilgen, door ons „kopboomen” genoemd, beplant was.

Daar werd de vergadering gehouden.

Zoodra de jongens bijeen waren, verzocht ik hen in 't gras te gaan zitten en naar mij te luisteren. Om mij goed verstaanbaar te maken en de gansche vergadering te kunnen overzien, klanterde ik in een der knotwilgen. En toen begon ik mijn plan uiteen te zetten. In diepe stilte werd ik aangehoord en toen ik uitgesproken had, bleven allen nog zwijgen, zooveel indruk hadden mijn woorden op de vergadering gemaakt.

„Ik stel je dus voor,” zoo herhaalde ik mijn laatste woorden, „dat wij allen te zamen Kees op zijn feest ook een cadeau geven. Wat denk jelui daarvan?”

„Ik ben er voor,” zei Bert van den meester. „Maar,” voegde hij er dadelijk aan toe, „wat zullen we geven?”

„Dat komt later,” zei ik. „Eerst zien, of allen 't plan zelf goed vinden.”

„Ik niet,” sprak Gerrit van den smid. „Ik zie er niets in.”

„Waarom niet?” vroeg ik.

„Kees zit ons altijd achterna, als we wat uitvoeren en...”

Ik wilde antwoorden, maar reeds was Jacob van den schipper opgesprongen.

„Dat is zijn plicht!” riep deze. „Daar is hij immers veldwachter voor? Wat een lamme veldwachter zou dat wezen, die de jongens hun gang maar liet gaan.”

„Dat vind ik ook,” beaamde de zoon van den winkelier, Kobus geheeten en hij voegde er bij: „Kees heeft toch ook

wel wat voor ons over, dat heb je laatst aan Jacob van den schipper gezien."

„Dat is waar," zeiden verscheidene jongens tegelijk.

„Nu, jongens, wie is er tegen het plan?" vroeg ik nogmaals.

Allen zwegen; ook Gerrit, die dus overtuigd scheen, of misschien het verstandig achtte met de meerderheid mee te gaan.

„Laten we er over stemmen," stelde Jacob van den schipper voor.

Ik noemde achtereenvolgens alle namen op en kreeg telkens een fors „voor!" ten antwoord.

„Allen voor, dus mijn voorstel is aangenomen," verklaarde ik.

„En wat zullen we geven?" De vraag kwam weder van Bert van den meester.

„Er moet eerst een commissie benoemd worden," meende Jacob van den schipper. „Een commissie, die de besluiten van de vergadering uitvoert," verduidelijkte hij.

„Een bestuur van drie leden," stelde ik voor. „Een voorzitter, een secretaris en een penningmeester."

Dit voorstel vond bijval. Dadelijk werd ik met algemeene stemmen tot voorzitter benoemd en na eenig gebaspel werden Jacob van den schipper en Bert van den meester respectievelijk tot secretaris en penningmeester gekozen. De twee jongens klauterde bij mij in den boom en toen konden de beraadslagingen voortgezet worden.

De belangrijke vraag, die thans aan de orde kwam, was deze: Welk cadeau zullen we geven? Heel wat geschenken werden opgenoemd, die geen algemeenen bijval konden verwerven. Zelfs noemde Kobus van den winkelier een nieuwen stok; maar dit wekte zooveel verontwaardiging, dat hij zijn voorstel dadelijk weer introk.

Ik had over dit onderwerp reeds vooraf nagedacht en noemde nu: een pijp.

Algemeene instemming; alleen voegde een der jongens er bij: „Dan een groote en zware, die hij met beide handen vasthouden moet.”

„Waarom?” werd gevraagd.

„Omdat hij ons dan moeilijk achterna zitten kan, als hij uit zijn mooie pijp rookt,” was de opheldering.

„Er is dus besloten,” zei Jacob van den schipper, die als secretaris precies weten moest, wat hij thuis op te schrijven had, „dat we een mooie, groote tabakspijp zullen geven.”

„Maar nu het geld.” Aldus stelde ik het volgende punt aan de orde.

Daar moest Bert, de penningmeester, aan te pas komen. Hij klauterde wat meer naar voren in den boom, om te gemakkelijker het woord tot de vergadering te kunnen richten. Doch juist toen hij wou beginnen, liet Jacob van den schipper, die onderwijl eens rondgekeken had, een kreet hooren. Een naam kwam over zijn lippen, een naam, die ons steeds op de vlucht joeg:

„Kees!”

Ik geloof niet, dat we op dat oogenblik eigenlijk iets deden, dat strafbaar was; tenzij het zitten in de kop-boomen den veldwachter niet bevallen mocht. Maar wij jongens waren zóó gewoon bij 't hooren van den kreet: „Kees!” op den loop te gaan, dat ook nu allen uit het gras opsprongen en wegsnelden, zoo hard zij konden. Bert, die juist vóór in den boom zat, liet er zich hals over kop uitvallen, krabbelde overeind en volgde de anderen.

Ik wilde zijn voorbeeld volgen, hoewel ik inzag, daardoor groot gevaar te loopen van in des veldwachters handen te vallen, daar hij ons al vrij dicht genaderd was en met groote schreden kwam aanstappen. Als gewoonlijk had hij al voortsluipende zich zoo lang mogelijk achter de boomen verscholen, zoodat wij zijn nadering eerst bemerkten, toen hij reeds vrij dicht bij ons was.

Ik wilde dan ook uit den boom springen, toen Jacob van den schipper mij toeriep :

„Kom hier. Doe als ik !”

Ik keek naar hem om. Mijn vriend was hooger in den boom geklommen en klauterde thans langs een der dikke takken, die zijwaarts over de sloot heen hingen. De tak boog door onder zijn gewicht, toen de jongen zoo ver hij kon zijn handen naar 't uiteinde verplaatste en daarna aan den tak ging hangen. Een paar schommelingen met de beenen, een zwaai en met een plof viel hij aan den overkant der sloot in het gras neer.

Ik volgde hem dadelijk, maar helaas, niet met denzelfden uitslag. Of de tak onder mijn gewicht te veel doorboog — ik woog zwaarder dan mijn makker — dan wel, of ik zoo vlug niet was als hij, mijn zwaai was te kort en ik viel midden in de sloot.

Achter mij klonk het bulderend gelach van den veldwachter ; doch Jacob van den schipper reikte mij de hand en trok mij uit het water. Dadelijk zetten wij het samen op een loopen, tot we achter een dijkje ons konden neerzetten. Daar waren we vooreerst in veiligheid, want Kees zou een grooten omweg moeten maken, eer hij bij ons was.

Brr, wat was ik nat. En 't was nog geen zomer, zoodat ik 't er niet op aan durfde laten komen, om de kleeren uit te trekken en door de zon te laten drogen. Zoo iets zou in Juli of Augustus wel lukken, maar thans was het daarvoor nog niet warm genoeg. Er zat dus niets anders op dan naar huis te gaan en gelaten de straf te dragen, die zeker niet uitblijven zou.

Nu, die straf volgde dan ook. Den volgenden dag, een Zondag met heerlijk mooi weer, zat ik in huis en benijdde den vogels en mijn makkers de vrijheid, welke zij genoten.

Het onvrijwillige bad en daarop gevolgde huisarrest, dat Kees mij bezorgd had, werkten in 't eerst nog al verkoelend op mijn ijver voor het feest; maar spoedig ging dat over. Ik was verstandig genoeg om te begrijpen, dat ik-zelf in de eerste plaats de schuldige was en niet de veldwachter. Ik ga thans al de beslommingen voorbij, die voor ons nog volgden eer het geschenk, de tabakspijp, in de naburige stad gekocht en met de bijdragen van alle jongens betaald was. Vooral het innen der geldsommen was een moeilijk ding, daar de kas van de meeste jongens schraal voorzien was en het dubbeltje, dat elk betalen moest, voor velen een te groote som was om in eens te voldoen. Doch de moeders hielpen, onder belofte van geheimhouding, ook wat mee en zoo kreeg Bert het geld bijeen.

En eindelijk was de dag daar, een Zaterdag gelukkig. Dat wij des morgens, als andere Zaterdag, naar school moesten, was een tegenvaller. Doch 't hinderde eigenlijk niet veel, want de plechtigheid zou, naar vader verteld had, eerst des middags te twaalf uur beginnen. Dan was de school uit en konden wij er dus bij zijn.

En wij waren er ook bij; of liever wij waren er niet bij, want *in* het raadhuis mochten wij niet komen. Maar wij stonden voor de ramen en gluurden naar binnen; er was immers toch geen veldwachter bij de hand? En daar zagen wij in de raadzaal den burgemeester zitten, met de wethouders en al de leden van den gemeenteraad. Ook de commissie voor het feest was tegenwoordig; ik zag mijn vader naast den meester aan 't einde der tafel zitten. Toen de burgemeester zag, dat allen gezeten waren, wenkte hij den secretaris en deze ging de kamer uit, maar kwam dadelijk met Kees naast zich terug. Ik denk, dat Kees zoolang bij de vrouw van den herbergier — want het raadhuis was een deel van de dorpskerk — in de keuken had gezeten.

Zoodra Kees binnenkwam, stond de burgemeester op en begon een toespraak. Wat hij zeide, kon ik niet verstaan; ook al omdat de jongens achter mij, die niets zien konden, zoo'n leven maakten; maar 't was zeker mooi, want zoodra de burgemeester uitgesproken had, klaptten alle heeren in de handen en Kees, ik kon het hem aanzien, was aangedaan. Toen haalde de secretaris uit een hoek van 't vertrek een groot voorwerp, dat met een laken bedekt was; hij trok het laken weg en ik zag een mooien, grooten leuningstoel. Dat was het geschenk van de burgerij aan den veldwachter.

De burgemeester wees Kees op den stoel, dat hij er in zou gaan zitten; maar dat wilde deze blijkbaar niet. Hij ging in militaire houding vlak voor den stoel staan, bracht de hand aan de uniformpet en sprak met een stem, die buiten duidelijk hoorbaar was:

„Ik dank u, burgemeester! Meneeren, ik dank u ook. Ik heb veertig jaar de gemeente gediend, ik hoop, dat God mij de kracht geeft om 't nog lang te doen.”

Een kranige vent toch, onze oude veldwachter! Zooals hij daar stond, met den grijzen baard en de twee grijze krullokken, die ter woerszijden vóór de ooren onder de pet uit kwamen, met dat strenge gezicht vol rimpels, met die flinke houding en krachtige figuur, was hij waarlijk een veldwachter, waar ons dorp trotsch op wezen mocht.

Alle heeren drukten nu Kees de hand, de stoel werd bekeken en bewonderd en hiermede was de plechtigheid afgelopen.

Maar *ons* deel aan den feestdag moest nog komen!

Toen Kees buiten kwam en ons daar allen zag staan, maakte hij een beweging om ons weg te jagen. Maar hij deed het toch niet en wij waren ook niets bang voor hem. Een luid hoera! ging onder ons op, zoodra wij hem zagen en wij gingen zoo vrijmoedig om hem heen staan, alsof hij heele-

maal onze veldwachter niet was. Nu, Kees zette dan ook zoo'n vriendelijk gezicht, als wij nimmer van hem gezien hadden, en . . . hij had zijn stok thuis gelaten!

Joelend en stoeiend liepen wij met den veldwachter mee tot aan zijn huis. Neen, maar dat was iets bijzonders; nog nimmer hadden wij zoo iets gezien! Vlak voor de deur was een groote poort getimmerd van latwerk en planken. Maar men kon van het witte hout bijna niets zien, want alles was bekleed met sparretakken en daartusschen staken witte en gekleurde papieren rozen in een verbazend groot getal. Dat was een gezicht om moeder natuur zelf jaloersch te maken: sparretakken, waaraan rozen groeiden! Van boven hing in de poort een groote kroon, heelemaal van klatergoud. Sommige jongens meenden eerst, dat het echt goud was, en ik dacht dat zelf ook; maar anderen, die het ding thuis hadden zien maken — want de poort met al zijn versierselen was door de jongemannen, je weet wel de „jonge-jongens,” en de meisjes van het dorp gemaakt — wisten ons beter in te lichten: 't was klatergoud. Wat dat nu recht was, begreep ik niet; maar mooi was 't, dat is zeker.

Toen Kees onder de poort voor zijn huis stond, konden wij 't niet laten een gejuich aan te heffen, dat men zeker aan de uiterste einden van het dorp hooren kon; zoozeer werden wij door dit buitengewone schouwspel getroffen. Ook Kees was er aangedaan van, naar 't scheen.

„Dank je wel, jongens!” zei hij vriendelijk. „Ga nu maar heen.”

Maar in het laatste hadden wij zoo dadelijk geen zin. Liever begonnen wij nog eens te juichen, dat het daverde.

Toen 't rumoer weer een beetje bedaard was, zei Kees nog eens:

„Jongens, nu is 't genoeg. Ga nu heen!”

In plaats van te gaan, maakten wij ons gereed voor de

derde maal onze longen en stembanden aan 't werk te zetten; maar nu kwam de veldwachtersnatuur bij Kees boven en hij bulderde:

„Zal-je voor den drommel maken, dat je wegkomt?” met zoo'n stem, dat wij verschrikt het hazenpad kozen.

Wat nu te doen? Blijkbaar was er een pauze in de feestelijkheden ingetreden en er viel voor ons niets meer te genieten, vóór het avond was.

Wat zouden wij zoo lang uitvoeren?

„Laten wij nu ons cadeau geven,” stelde er een voor.

Ik was daar tegen. Dat zouden we immers pas 's avonds doen, als 't heele dorp op de been was en er getuige van zijn kon? Gelukkig waren de meeste jongens het met mij eens.

„Laten we naar 't reigersbosch gaan,” stelde Jacob van den schipper voor.

Dit vond bijval, vooral toen Bert van den meester opmerkte:

„Kees zal ons van middag wel met rust laten.”

Zingend trokken wij de dorpsstraat uit en sloegen den landweg in, die naar het reigersbosch voerde. En daar was het een spelen, een stoeien en ravotten, alsof het gansche lange menschenleven niets dan spel en genot leveren kon.

Goed zoo, jongens! Speelt maar, stoeit maar, geniet van uw jeugd! De tijd zal wel komen, voor u zoo goed als hij voor anderen gekomen is, dat de ernst uw trekken plooit, de zorg uw voorhoofd rimpelt en gij geen tijd en geen lust meer hebt voor het spel. Dan zult gij met een zucht terugdenken aan die heerlijke jeugd, waarin alles vroolijkheid en zonneshijn was. Maar dan... is ze voorbij. En daarom geniet thans, nu ge nog genieten kunt!

't Was lente, in de natuur zoowel als in ons hart. Het jonge groen aan de boomen was zoo zacht en frisch, het gras in de weide zoo malsch, de lucht zoo zoel en geurig. Boven ons in de boomen kwinkleerden de vogels hun lied.

Klapwiekend vlogen de reigers van hun nest naar den stroom om voedsel te zoeken, voor zich en voor het wijfje, dat reeds op de eieren te broeden zat.

Ik geloof niet, dat wij dien middag nesten uitgehaald hebben. En het doet mij thans bij de herinnering genoegen, dat wij op dien heerlijken voorjaarsdag, waarop de gansche natuur jubelde en zong en wij meezongen en jubelden — dat wij toen geen schepsel leed hebben gedaan. Wij jongens dachten daaraan in dien tijd nog zoo niet; maar later heb ik leeren inzien, dat het nesten uithalen eigenlijk een wreed vermaak is. Doch, zooals ik reeds zeide, op dien middag hebben wij ons daaraan niet bezondigd.

Toen het tijd was voor de namiddagboterham, trokken wij gezamenlijk weder naar het dorp terug. Een uur later ongeveer keerden de arbeiders van de akkers — omdat het Zaterdag was, wat vroeger dan anders — en nu zou de eigenlijke drukte pas beginnen.

Ja, wel werd het een drukte van belang. De mannen van het dorp waren gewoon des Zaterdagavonds zich wat op te knappen, half en half op z'n zondagsch, en dan op den „hoek" bijeen te komen, om samen wat te keuvelen. Sommigen gingen in de herberg zitten en vermaakten zich met kaartspel en jenever; maar de meesten bleven buiten op den hoek, zoolang het weer niet al te slecht was. Daar bleef men dan praten en praten, tot het geheel donker was. 't Kon immers des Zaterdagavonds een uurtje later worden; de kerk begon bij lange na zoo vroeg niet als de veldarbeid.

Hedenavond was 't al vroeg druk op den hoek. De mannen en groote jongens hadden zich gehaast, zooveel ze konden. En wonder boven wonder, de vrouwen bleven dezen Zaterdagavond ook niet thuis. Al kwamen zij een uurtje later, vanwege de huiselijke drukte natuurlijk, ze kwamen allemaal en zagen er zoo brandhelder uit, of ze

van plan waren zóó netjes te blijven rondloopen tot den volgenden morgen en dan meteen de kerk binnen te gaan. De jongelui bleven ook niet thuis; in rijen van vier of zes wandelden de meisjes gearmd langs de straat en de opgeschoten jongens kuierden eveneens samen en rookten sigaren uit mooie sigarenpijpjes.

Wat de schooljongens betreft, je begrijpt, dat die mede op het tooneel waren. Al spoedig kwamen wij op 't idee, om tusschen al die menschen krijgertje te spelen. Als bruinviisschen schoten wij tusschen het volk door en vooral toen het wat begon te schemeren, was dit een heerlijk spelletje.

Daar hoorden we op eens: *tetteretet! boem! boem!* „Muziek, muziek!” schreeuwden we, drongen tusschen het wandelende volk door en holden naar den ingang van het dorp. En jawel, daar kwam zoo waar een muziekgezelschap den straatweg af, die van de naburige stad naar ons dorp leidde. Bij de eerste huizen van het dorp gekomen, hadden de mannen de instrumenten voor den mond gezet en terwijl ze in geregelden stap voorwaarts gingen, tetterden zij, dat het tegen de huizen aan den overkant van de vaart weerklonk. Dadelijk vormden wij jongens een eerewacht, om het muziekkorps plechtig in onze geboorteplaats binnen te leiden. Twaalf jongens voorop, evenveel er achter en de anderen aan weerszijden er naast, zoo marcheerden wij lustig met de muzikanten voort en toen de muzikanten een ons bekend deuntje ging blazen, toen zongen wij allen uit volle borst mee.

Wat een pret was dat! 't Was geen groot muziekkorps, 't waren slechts vier mannen en een jongen. Ze droegen een donkerblauw lakensch pak met een groote platte pet op het hoofd en lompe schoenen met spijkers aan de voeten. 't Was een troepje Duitsche straatmuzikanten, zooals er in den zomertijd zooveel ons land doortrekken. Ik heb ze later nog vele malen gehoord en toen ik wat meer kennis van

muziek kreeg, vond ik hun getoeter en geblaas ook zoo heel mooi niet meer; maar als schooljongen vond ik het heerlijk, als ons stille dorp, waar we niet eens een orgel in de kerk hadden, door hun getetter en geboem verlevendigd werd.

En vooral op den avond van des veldwachters feest was het Duitsche muziekgezelschap welkom. Het droeg heel wat tot de feestvreugde bij en allen waren de feestcommissie dankbaar, dat zij de muziek niet op het programma vergeten had.

Wij geleidden de muzikanten tot vlak voor de veldwachterswoning. Daar gingen ze op een rij voor de poort staan en begonnen toen een feestmarsch te blazen, zoo vroolijk en opgewekt, dat de meisjes de beenen niet stil konden houden, maar begonnen te trippelen van de pret.

„Nu blazen ze Kees uit zijn huis,” zei Jacob van den schipper; en 't was waar, want daar ging de deur open en de veldwachter trad naar buiten met zijn vrouw Saartje naast zich. Samen gingen de beide oudjes onder de poort staan en toen ze daar nu al het volk voor hun deur verzameld zagen, maakte Saartje een ouderwetsche nijging en Kees stak de borst vooruit en sloeg de hand aan de uniformpet

Dat was een mooi oogenblik. Met een fikschen *boem!* eindigde de marsch en dadelijk zette de muziek een „Lang zullen ze leven!” in. Nu, je begrijpt, dat er nog geen twee maten geblazen waren, of wij jongens vielen al in met stemmen van geweld. En de grooteren bleven ook niet achter; door ons voorbeeld aangestoken zongen allen spoedig mee en daverend klonk het „Lang zullen ze leven in de gloria!” door het dorp.

't Gezang was nauwelijks uit en alle menschen keken elkander aan, alsof zij zeggen wilden: „Hebben we dat niet knap gedaan?” toen het tooneel reeds weer veranderde.

Daar naderde de burgemeester en hij had zijn vrouw en dochter meegebracht, en vlak achter hen aan liepen de beide wethouders met hun vrouwen en ook onze meester met zijn vrouw . . . en daar zag ik zoowaar mijn vader en moeder ook in den stoet. Dat was een optocht van belang.

Saartje maakte nijging op nijging en Kees sloeg telkens op militaire wijze aan. Zij waren natuurlijk zeer vereerd door zooveel bezoek. Toen ging het geheele gezelschap naar binnen. Er waren des middags reeds stoelen gebracht en een vaatje bier en een groote wijnmand, geen leege! van den burgemeester. Mijn moeder had glazen geleend, zooveel ze missen kon en vader had een tulband gebakken in de grootste tulbandspan, die wij bezaten. Zoo had ieder wat gedaan en er was dus behoorlijk te eten en te drinken daarbinnen; maar wat zullen ze nauw gezeten hebben, met zooveel menschen in een kleine kamer! Mijn vader kwam al spoedig naar buiten en zei, dat hij nog liever voor den heeten oven stond.

„Nu is 't onze tijd!” zei ik en Jacob van den schipper en Bert gaven het wachtwoord door, zoodat alle jongens uit de hoogste klasse al spoedig bijeen waren. De muzikanten gingen naar de herberg om de droge kelen met een glas bier te verfrischen en vele mannen volgden hun voorbeeld, zoodat er een oogenblik van rust kwam. De jongelui verspreidden zich wat, maar bleven toch in de buurt van de herberg, om dadelijk present te zijn, als de muzikanten weer voor den dag kwamen.

„Nu is 't onze tijd!” herhaalde ik en stil slopen wij heen, naar den achterweg. Bert liep naar zijn huis en kwam een oogenblik later terug met een lang voorwep, in vloeipapier gewikkeld. 't Was de pijp. 't Was werkelijk een fameuze pijp, met een roer van bijna een meter lang, dat uit verscheidene stukken bestond, en een grooten kop van fraai porcelein. Op den kop was het portret van Bismarck geschild-

derd. Dat stond heel mooi. Wel hadden wij er liever 't portret van Kees zelf op gehad, maar nu dat niet ging, meenden we, dat een man als Bismarck nog het meest op onzen Kees geleek, niet wat zijn uiterlijk, maar wat zijn krijgshaftigheid en flinkheid betrof.

Na dat we allen de pijp nog eens bewonderd hadden, maakten we ons voor de plechtigheid gereed. 't Moeilijkste deel was voor mij, want ik was voorzitter en moest een toespraak houden.

„Ken je 't goed?” vroeg Gerrit van den smid. Hij meende mijn aanspraak.

„Jawel,” zei ik, „hoor maar!”

Alle jongens gingen in een kring om mij heen staan. Ik plaatste mij recht tegenover Gerrit, en begon:

„Hooggeachte veldwachter! . . .”

„Je moet Kees zeggen,” meende Kobus van den winkel; „anders weet hij niet, wien je bedoelt.”

„Breng me niet in de war,” riep ik knorrig en begon opnieuw:

„Hooggeachte. . .”

„Kees,” viel Kobus in, om mij te plagen. Maar een paar jongens pakten hem bij den kraag en brachten hem buiten den kring. Nu kon ik nog eens beginnen.

„Hooggeachte veldwachter! Hoewel wij nog jong van jaren zijn, willen wij evenals de ouderen van dagen onze blijdschap betuigen met uw feest. Wij hopen, dat gij nog vele jaren lang als veldwachter in onze gemeente de rust moogt bewaren. Als een blijk van onze hoogachting en vriendschap bieden wij u dit kleine geschenk aan.

„Als ik dat gezegd heb, geeft Bert de pijp over en dan roepen jullie allemaal tegelijk hoera! Begrepen?”

De jongens zwegen allen stil. Zij waren zeker onder den indruk van mijn fraaie redevoering.

„Nu, hoe vinden jelui die toespraak . . .” vroeg ik, een weinig ijdel en begeerig naar lof. ’t Had me heel wat moeite gekost, die drie mooie volzinnen bij elkaar te krijgen en zonder de hulp van mijn broer Piet, die veel boeken las, had ik ’t niet klaar gespeeld.

„Ik begrijp die dagen en die jaren niet goed,” zei Gerrit. „Waarom praat je van onze *jaren* en bij de oudere menschen van *dagen*; dat komt toch niet uit?”

„Zoo hoort het,” verzekerde ik. En dat meende ik, want Piet had die uitdrukking letterlijk uit een boek overgeschreven.

„Ik begrijp niet, waarom jij van een *klein* geschenk praat,” zei Bert. „Zoo klein is de pijp waarachtig toch niet.” En ten bewijze hief hij het lange voorwerp met beide handen omhoog.

„Och, jij begrijpt ook niemendal,” riep ik kregelig. „Dat hoort immers zoo, dat men zelf zijn geschenk klein noemt. Men kan toch van zijn eigen cadeau niet zeggen, dat het groot of duur of mooi is.”

Of de jongens door mij overtuigd waren of niet, bleek niet duidelijk; maar zij maakten geen aanmerkingen meer. Alleen Kobus riep nog, dat hij ’t jammer vond, dat de naam Kees er heelemaal niet in voorkwam. Doch niemand lette op die flauwe opmerking en toen Jacob van den schipper voorstelde om nu maar te gaan, vond dit algemeen bijval.

Wij schaalden ons twee aan twee en trokken zoo in optocht zwiiggend de dorpsstraat door. Bij de herberg gekomen, zagen wij juist de muzikanten naar buiten komen. Bert kreeg een idee; hij liep naar de mannen toe en na eenig verward heen en weer praten — want de luidjes verstonden het Hollandsch niet best — kreeg hij de muzikanten midden op de straat, waarna wij er ons achter aansloten.

„Ein marsch!“ schreeuwde Bert; en dat was zeker goed Duitsch, want dadelijk begonnen de mannen een lustigen marschdeun te blazen en stapten tegelijk voerwaarts. Wij er achter!

't Was een mooie optocht; iedereen kwam aanloopen om te zien, wat er gaande was. Jammer, dat de tocht zoo kort duurde, want na enkele minuten waren wij reeds voor het huis van Kees. De voordeur stond open en onbeschroomd stapten wij binnen, terwijl de muzikanten onder de poort gingen staan en hun marsch verder afbliezen.

Ik dacht aan den laatsten keer, toen ik dit huis binnengekomen was. Toen had ik er mijn schoenen weggekaapt, van onder de linnenkast. 't Was nu al verscheidene maanden geleden; nooit had de veldwachter er onderzoek naar gedaan. Hij zou 't dus wel heelemaal vergeten zijn.

Toch deed de gedachte aan die schoenenhistorie mij even ontstellen. Om de waarheid te zeggen, was ik ook thans allesbehalve op mijn gemak, vooral toen ik door de geopen-de deur in de kamer keek en daar den burgemeester en al die heeren en dames bijeen zag. Maar toen ik op den drempel staan bleef, gaven de jongens mij een duwtje en zoo moest ik wel vooruit.

Vlak voor de linnenkast zat Kees in zijn mooien nieuwen stoel. Saartje zat op een gewonen stoel naast hem en daar omheen in een driedubbelen kring al de gasten. De kamer was vol, alleen een doorgang van de deur naar de linnenkast was opengelaten. En deze werd nu door ons geheel gevuld; zelfs konden niet eens alle jongens binnenkomen en de achtersten duwden de voorsten zoo hard, dat ik in een ommezien vlak voor den veldwachter stond en Jacob van den schipper bijna op den schoot van Saartje terechtkwam.

Er werd druk gelachen en gepraat in de kamer, maar zoodra wij binnenkwamen, zwegen allen doodstil.

Nu was het mijn beurt. Ik wilde beginnen, maar mijn hart klopte zoo geweldig, dat ik geen woord uitbrengen kon. Ik deed den mond wel open en dicht, en weer open en dicht . . . maar verder kwam het niet. 't Was een geducht oogenblik, daar vlak voor den veldwachter te staan, die mij met zijn strenge oogen zoo doorborend aankeek, en dan verder al die nieuwsgierige oogen op mij gericht te voelen. Was 't maar voorbij . . .

Jacob van den schipper, die aan de eene zijde naast mij was komen staan — Bert stond aan den anderen kant — gaf mij een stomp in de zij, ten teeken, dat ik beginnen moest. Nu raapte ik al mijn moed bijeen, en zei met een haperende stem:

„Hooggeachte . . . Kees . . . neen, veldwachter . . . neen Kees . . .”

Dat kwam nu van die flauwe praatjes van Kobus; nu raakte ik al dadelijk in de war. Sommigen begonnen te lachen en de geduchte man vóór mij trok zijn wenkbrauwen samen op een manier, die niet veel goeds voorspelde. Zou hij meenen, dat ik hem voor den gek hield?

„Vooruit!” fluisterde Jacob van den schipper.

Ik begon weer.

„Hooggeachte veldwachter! Hoewel wij nog jong van dagen . . . neen, van jaren . . . de ouderen hebben jaren . . . neen, dagen . . .”

Daar was 't weer mis; dat was natuurlijk de schuld van Gerrit, die me met die dagen en jaren in de war had gebracht. 't Was verschrikkelijk. Zou ik nog eens beginnen?

„Hooggeachte veldwachter Kees! . . .”

Nu werd het toch al te erg. Ik zag de oogen van Kees flikkeren en stoof haastig achteruit; maar te laat. Reeds had zijn eene hand mij in de borst gevat en terwijl hij met de andere naast zijn mooien stoel tastte, bulderde hij: „Mijn stok! Waar is mijn stok!”

Hoe dit afgelopen zou zijn, weet ik niet, als niet mijn vriend Jacob van den schipper als een reddende engel tusschenbeide gekomen was. Waar hij den moed vandaan haalde, begrijp ik niet; maar opeens duwde hij mij op zijde en greep den arm van den veldwachter. Kees liet mij los en maakte zich gereed mijn makker aan te vatten, toen deze opeens met een heldere stem begon:

„Kees, wees nou niet boos! 't Is immers zoo'n mooie dag voor je vandaag, en voor ons allemaal! Wij willen je feliciteeren, Kees! en je nog een cadeau geven ook. Kijk eens hier!”

En meteen nam hij Bert, die beteuterd stond te kijken, het geschenk uit de handen, scheurde vlug het vloeipapier er af en hield toen Kees de pijp recht voor den neus.

De burgemeester begon dadelijk in de handen te klappen en alle aanwezigen volgden zijn voorbeeld. En wat Kees betreft, zijn gezicht veranderde als een donkere lucht, wanneer opeens het zonnetje doorbreekt. Hij nam de pijp aan, en terwijl hij herhaaldelijk: „dank je wel, dank je wel!” zeide, schudde hij Jacob van den schipper zoo duchtig de hand, dat deze er een pijnlijk gezicht van trok. Saartje, zijn vrouw, wilde ook niet achterblijven; zij trok mijn makker naar zich toe en gaf hem een klinkenden kus. Toen riepen alle jongens hoera! en zwaaiden met de petten.

„Dank jelui wel, jongens!” riep de veldwachter er tusschen door; maar wij hoorden het nauwelijks, want juichend en joelend drongen wij thans weder naar buiten.

Ik was wel wat beschaamd, dat ik het er zoo slecht afgebracht had. Jacob van den schipper ging nu met alle eer strijken en werd door de jongens uitbundig geprezen. Nu, dat was verdiend.

Het feest duurde den heelen avond voort. De muzikanten werden niet moede, hun deuntjes te blazen en als 't

maar even een bekend wijsje was, zong 't geheele dorp mee. Toen 't heelemaal donker was, werd er een prachtige illuminatie ontstoken. De dorpstimmerman, die ook onze dorpschilder was, had een klein vlot in elkaar getimmerd en daarop een groote teerton gezet. Dit vlot lag in de vaart, vlak voor het huis van den veldwachter. De ton was nog half vol teer en toen nu de timmerman een bos stroo er in legde en dit aanstak, begon de teer weldra te branden. Een zacht duwtje en het vlot dreef naar het midden van de vaart.

Wat een prachtig gezicht was dat! Hoog flikkerden de vlammen op en weerspiegelden in het water. De meeste jongens hadden zoo iets moois nog nooit gezien en nadat we even gejuicht hadden, werden we er stil van en gingen aan den waterkant in het gras zitten om het schoone schouwspel eens recht op ons gemak te genieten. De veldwachter met zijn gasten kwamen ook naar buiten en allen schaarden zich aan den oever.

De teerton brandde een langen tijd en toen eindelijk de laatste vlam uitdoofde, was ook het heerlijke feest van onzen veldwachter ten einde. De burgemeester en andere burgers waren stil naar huis gegaan en ook de muzikanten maakten zich gereed om te vertrekken. Tot slot speelden zij nog eens het „Lang zal-i leven!" en toen namen wij jongens Kees tusschen ons in en midden 'op de straat voerden wij een wilden rondedans uit en zongen, dat onze kelen er schor van werden. En de veldwachter bleef maar geduldig in den kring en herhaalde telkens weer zijn: Dankje wel, jongens!" zóó vriendelijk, dat wij zijn stem nauwelijks herkenden.

Doch eindelijk was ook dit gedaan. De muzikanten stapten heen naar de stad, en wij deden hen tot aan 't einde van het dorp uitgeleide. Toen wij terugkeerden, waren alle menschen heengegaan en bij den veldwachter was de voor-

deur, die den ganschen avond opengestaan had, gesloten.

Het mooie feest was ten einde. Er schoot ons, jongens, niets anders over dan afscheid van elkander te nemen en naar huis, en daar vlug naar de kooi, te trekken.

En hiermede neem ik ook afscheid van mijn lezers. Al zou er nog heel wat van onzen veldwachter te vertellen zijn, ik doe dit niet . . . ten minste thans niet.

Later misschien? Dat hangt veel van mijn jeugdige lezers af. Als ik hoor, dat dit boek hun bevalt en zij mij laten weten: „die perzik smaakt naar meer!” dan . . . Maar zover zijn we nog niet.

In later tijd heb ik nog menigmaal mijn dorpje bezocht en met Kees den veldwachter gesproken.

De laatste maal, 't is reeds eenige jaren geleden, trof ik hem op „den hoek,” op de klapbank gezeten. 't Was Zaterdagavond. Hij rookte uit zijn groote pijp, ons geschenk, en was zeker aan 't vertellen, want er stond een kring van toehoorders om hem heen. Doch zoodra hij mij zag, stond hij op en sloeg de hand aan de pet.

Ik ging naar hem toe en gaf hem de hand.

„Hoe gaat het, Kees?” vroeg ik. „Je ziet er nog kras uit,” voegde ik er bij.

„Dat gaat wel, mijnheer!” antwoordde hij. „Maar de beenen, de beenen. . . .”

„Willen ze niet meer voort?” vroeg ik.

„Ze worden wat stijf,” zei Kees.

„Daar zullen de jongens niet rouwig om zijn,” meende ik.

„Och, die jongens,” begon hij, het grijze hoofd schuddende. „Wilt u wel gelooven,” vervolgde hij, „dat de jongens tegenwoordig veel lastiger zijn dan vroeger?”

„Werkelijk?” vroeg ik. „Anders, wij waren ook nog al hachjes. . . .”

„'t Lijkt er niet naar,” zei Kees. „Ik heb met jullie nooit last gehad, maar tegenwoordig is 't erg. 't Zijn de rechte jongens niet meer, meneer.”

Ik dacht, dat misschien de jongens niet slechter waren, maar dat de veldwachter minder vlug was, dan vroeger. Doch ik sprak die gedachte niet uit.

„Hoeveel dienstjaren heb je nu al, Kees?” vroeg ik.

„Negen-en-veertig, meneer! Een volgend jaar zal 't vijftig wezen, als 't God belieft.”

„Wel, Kees! dat moet weer een groot feest worden! Daar zou ik voor over willen komen,” riep ik lachend.

„Als 't God belieft,” zei Kees en hij tikte eerbiedig aan zijn pet.

Eenige weken later kreeg ik onverwacht het bericht, dat Kees overleden was.

Zijn vijftigjarigen dienstdag heeft hij niet mogen beleven. 't Was jammer.

Wat een mooi feest zou dat geweest zijn!

EINDE.

Uitgaven van L. J. VEERMAN, te Heusden.

DE
Nieuwe Bibliotheek voor de Jeugd,

ONDER REDACTIE VAN
J. STAMPERIUS,
Hoofd eener School te Amsterdam,

bevat oorspronkelijke lectuur, bestemd voor knapen en meisjes van elf- tot veertien- à vijftienjarigen leeftijd.

Jaarlijks verschijnen eenige deeltjes, die elk geheel op zichzelf staan en afzonderlijk verkrijgbaar zijn.

De Redacteur heeft voor de verhalen, die in De Nieuwe Bibliotheek voor de Jeugd worden opgenomen, de volgende eischen gesteld:

„Een kinderverhaal moet boeiend zijn.” *

„Het kinderboek moet voedsel bieden voor hoofd en hart. Een schat van nuttige kennis kan er door worden aangebracht.”

„Het kind moet nooit in verzoeking gebracht worden, het kwaad toe te juichen, omdat het in behaaglijken vorm is voorgesteld.”

„Eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen worde in acht genomen.”

In De Nieuwe Bibliotheek voor de Jeugd zijn reeds verschenen :

SERIE I.

- No. 1. De Stroopers. Een verhaal door ANT. L. DE ROP. **Tweede druk.**
- „ 2. De twee Buren en Harmen Froukje. Twee verhalen door O. BAAS. **Tweede verbeterde druk.**
- „ 3. Schoolvrienden. Een verhaal voor knapen en meisjes, door J. C. BOUWMEESTER. **Tweede druk.**
- „ 4. Gezellige Uurtjes. Sprookjes door TITIA VAN DER TUUK. **Tweede druk.**

SERIE II.

- No. 1. Het Veerhuis aan de Ooster-Schelde. Een verhaal voor de jeugd, door J. STAMPERIUS. **Tweede druk.**
- „ 2. De Wees van Amsterdam, door M. C. RUDOLFS. **Tweede druk.**
- „ 3. Moeilijke dagen en andere verhalen, door W. BROUWER. **Tweede druk.**

- No 4. Dirk van Beveren. Historisch verhaal uit den tijd der kruistochten, door W. HEETJANS. **Tweede gewijzigde druk.**

SERIE III.

- No. 1. Onder de Gouddelvers, door ANT. S. REULE NZ. **Tweede druk.**
„ 2. Toon Revers, door H. J. KREBBERS. **Tweede druk.**
„ 3. Wat een jongen worden kan. Schetsen uit het leven van *Michiel Adriaansz. de Ruijter*, door F. H. VAN LEENT. **Tweede druk.**
„ 4. De Sasmeester en zijn Pleegzoon, door J. STAMPERIUS. **Tweede druk.**

SERIE IV.

- No. 1. Frans Naerebout, door J. STAMPERIUS. **Tweede druk.** (*Met portret en zangstukje.*)
„ 2. Johan's avontuur. Een vertelling uit Indië, door MELATI VAN JAVA. **Tweede druk.**
„ 3. Tweemaal gered. Een verhaal voor de jeugd, door W. MEERWALDT. **Tweede druk.**
„ 4. Huisman en Edelman, door J. GIJLSTRA.

SERIE V.

- No. 1. Drie kwajongens, door J. STAMPERIUS.
„ 2. Rollin de Voddenraper, door SUZE ANDRIESSEN.
„ 3. Het huisje in de duinen, door WILLEM OTTO.
„ 4. Langs twee wegen, door H. HINSE.

SERIE VI.

- No. 1. Wilskracht en Genie. Tafereelen uit het leven van *Edison*, door J. STAMPERIUS. (*Met portret.*) **Tweede druk.**
„ 2. Van drie Jannen. Een vertelling uit den tijd van den Belgischen Opstand, door L. A. B. ULHAKK.
„ 3. De Klepperman, door J. C. BOUWMEESTER.
„ 4. De Wapenknecht. Een verhaal uit de middeleeuwen, door W. P. DE VRIES.

SERIE VII.

- No. 1. Een week vol avonturen, door J. STAMPERIUS
„ 2. Een Sint-Nicolaaskind, door LOUISE STRATENUS.
„ 3. Op de Lichtenhorst, door TITIA VAN DER TUUK.
„ 4. Abel Tasman, door J. STAMPERIUS.

SERIE VIII.

- No. 1. Tom, door WILLEM OTTO.
„ 2. Nog niet te laat! door C. JOH. KIEVIET.
„ 3. Op de Zuiderzee, door A. RENGERSSEN.
„ 4. De Luchtballon, door J. STAMPERIUS.